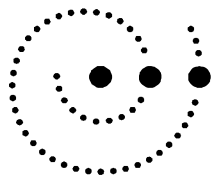

Tämä on päätöksen verkkoversio, jossa on otettu huomioon henkilötietolain (523/1999) tavoitteet yksityisyyden suojasta siten, että päätöksestä on poistettu valittajina olevien yksityisten henkilöiden nimet.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

PÄÄTÖS

N:o YM2/5222/2010

Annettu julkipanon jälkeen
26.8.2010

ASIA **Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan vahvistaminen**

VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS

Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntavaltuuston päätös 22.2.2010 Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan hyväksymisestä.

KAAVAN SISÄLTÖ

Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava käsittää Pyhäjoen Hanhikiven niemen alueelle suunnitellun ydinvoimalaitoksen sekä siihen liittyvää ympäröivää aluetta. Suunnittelualaue sijoittuu pääosin Pyhäjoen kunnan ja osaksi Raahen kaupungin alueelle.

LAUSUNNOT

Sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon. **Puolustusministeriöllä** ei ole ollut huomautettavaa kaavasta.

Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriö on lausunnossaan todennut, että ydinvoimamaakuntakaavan kaavaselostuksessa kohdassa 1.5.2, käsiteltäessä ydinlaitoksen lähialueeseen kohdistuvia rajoituksia, on otettu huomioon Säteilyturvakeskuksen ja sisäasiainministeriön määräykset ja ohjeet. Kaavaselostuksen kohdassa 4 käsitellään maakuntakaavan vaikutuksia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Vaikutuksia pelastustoimen järjestelyihin ei käsitellä. Sisäasiainministeriön pelastusosasto pitää tärkeänä arviointia hankkeen vaikutuksista alueen pelastustoimen järjestelyihin ja palvelutasoon sekä tiivistä yhteistyötä alueen pelastustoimen ja pelastustoimeen osallistuvien tahojen välillä. Hankkeessa tulee arvioida sen mahdolliset vaikutukset, sekä rakentamis- että käyttövaiheessa, pelastustoimen järjestelyihin ja mahdollisiin lisäresurssitarpeisiin, muuttuviin alueellisiin riskeihin sekä riittävän pelastustoimen palvelutason ja valmiuden ylläpitämiseen. Lisäksi, hankkeessa tulee huomioida väestön suojaaminen tai evakuointi onnettomuustilanteessa sekä näihin varautumisen ja toteuttamisen aiheuttamat vaikutukset esimerkiksi liikennejärjestelyihin.

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriö on hankkeen tarpeellisuutta koskevien yleisten ympäristöllisten, energiahuoltovarmuus- ja taloudellisten näkökohtien osalta viitannut ministeriön Kemi-Tornio alueen ydinvoimamaakuntakaavasta antamassa lausunnossa todettuihin seikkoihin. Ottaen huomioon maakuntakaavaan sisältyvät selvitykset ja suunnitelmat sekä em. seikat valtiovarainministeriö puoltaa kaavan vahvistamista, jotta tulevasta ydinvoimasta päätettä-

essä on myös olemassa vaihtoehtoisia mahdollisia rakentamiskohteita.

Valtiovarainministeriö on todennut, ettei tällä lausunnolla sinänsä oteta kantaa tulevan ydinvoimalan sijaintipaikkaan.

Opetusministeriö

Opetusministeriö on lausunnossaan todennut, että se yhtyy asiasta pyytämäänsä Museoviraston lausuntoon. Museovirastoa on kuultu kaavan osallisena viranomaisena maakunta-kaavan laatimisen eri vaiheissa. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojeleminen on turvattu Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavassa riittävästi, eikä Museovirastolla ole kaavaan kulttuuriympäristön osalta muutakaan huomauttamista. Museovirasto puoltaa maakuntakaavan vahvistamista.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että mahdollisen voimalan rakentamisen ja voimalatoiminnan sekä sitä tukevan infrastruktuurin toteuttamisen yhteydessä tulee minimoida kalastukselle ja kalastuselinkeinolle sekä maa- ja metsätaloudelle aiheutuvat haitalliset vaikutukset.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että kaavaselostuksessa tulisi arvioida yksityiskohtaisemmin kaavan vaikutuksia eri elinkeinojen, erityisesti kalastuselinkeinon, harjoittamiseen ja keinoja mahdollisten haittojen vähentämiseen. Tähän tulee kiinnittää jatkossa huomiota lisäselvityksillä, jos voimalahanke etenee toteutukseen. Lisäksi kaavaselostuksesta puuttuvat arviot hankkeen vaikutuksista lähialueen vapaa-ajan kiinteistöjen arvolla. Myöskään kiinteistöjen käytön mahdollista vaikeutumista ei ole kattavasti arvioitu. Jatkossa on lisäksi syytä arvioida miten pääsähkolinjan toteuttaminen yhteydessä voidaan minimoida maa- ja metsätalouden harjoittamiselle aiheutuvat haitalliset vaikutukset. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo kuitenkin, että kaavan vahvistamiselle ei ole olemassa laillista estettä.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö on lausunnossaan todennut, että maakuntakaava liittyy Fennovoima Oy:n ydinvoimalahankkeeseen. Tätä hanketta koskevasta periaatepäätöshakemuksesta on annettu lausunnot liikenne- ja viestintäministeriölle toukokuussa 2009 (Tiehallinnon lausunto 13.5.2009, 4465/2007/30/2). Lausunnossa todettiin, että tieyhteyksien toteuttamisen ja pidon vastuita ei ole täsmällisesti selvitetty, joskin kaavassa viitataan maantielain mukaiseen suunnitelmien hyväksyntämenettelyyn. Voimalahankkeen alustavaan kustannusarvioon on sisällytetty liitännäishankkeiden kustannukset ja tieyhteydet on merkitty liitännäishankkeiksi. Lähtökohtaisesti hanketta toteuttavan yrityksen tuleekin vastata tarvittavien uusien yhteyksien kustannuksista. Jos uudet tieyhteydet toteutetaan maanteinä, jatkovalmistelu edellyttää yleis- ja tiesuunnitelmien laadintaa, mikä tulee ottaa myös rakentamisen valmistelun aikatauluissa huomioon. Tällöin myös toteutus- ja kustannusvas- tuista tulee olla selkeät sopimukset.

Maakuntakaavassa on ohjeellisen tielinjauksen merkinnällä esitetty valtatie 8:lta merkityn, osayleiskaavan yhteydessä tutkittu uuden tieyhteyden varaus. Kaavaselostuksen mukaan tiestä tulisi valtion ylläpitämä maantie, joka vastaa luokitukseltaan pääkadun luokkaa. Valtatie 8:lle tarvitaan tällöin liittymän parantaminen. Maakuntakaavan rinnalla on edennyt myös detaljikaavoitus, joissa tieyhteyttä on tarkemmin selvitetty. Esitetty ohjeellinen linjaus ei ole ristiriidassa kuntakaavoituksen yhteydessä tehtyjen linjausvaihtoehtojen kanssa. Tien ja liittymän suunnittelu- ja toteuttamisvastuista tulee sopia erikseen. Alueelle ei ole ratayhteyttä, eikä sellaista ole suunniteltu.

Maakuntakaavaan on, aiempia suunnitelmia noudattaen merkitty ohjeellisena aluevarauksena ydinvoimala-alueelle johtava laivaväylä, jota kaavaselostuksen mukaan voidaan toteuttaa nykyiseltä väylältä maakuntakaavassa osoitetun Maanahkiaisen tuulivoimala-alueen eteläpuolelta. Väylän kulkusyvyyden on vähintään 5,5 m ja ruopattavaa väylää noin 1,5 km. Toteutusvaiheessa tarvitaan vesilain mukainen väylän perustamislupa. Väylän ruoppauksen toteuttaa perustamisluvan hakija ja väylänpitäjäksi määrättävä taho. Kyseisellä ydinvoimalan sijoittamisella ei ole merkittäviä vaikutuksia ilmailulle.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntonaan työ- ja elinkeinoministeriö esittää seuraavaa: Ydinenergia-asetuksen (161/1988) 32 § 2 kohdan mukaan on rakentamislupahakemukseen liitettävä selvitys ydinlaitoksen suunnitellun sijaintipaikan ja sen lähiympäristön asetuksesta ja muista toiminnoista sekä kaavoitusjärjestelyistä. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että kaavoituksen on oltava kunnossa ennen kuin rakentamislupa voidaan myöntää. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on todennut, että lausuntoa annettaessa ministeriössä on ollut valmisteltavana periaatepäätös Fennovoima Oy:n periaatepäätöshakemuksesta 14.1.2009.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole huomauttamista Pohjois-Pohjanmaan liiton 22.2.2010 hyväksymään Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on muistuttanut, että Säteilyturvakeskuksella ei ollut huomauttamista Hanhikiven niemestä ydinvoimalaitoksen sijoituspaikkana antaessaan 19.10.2009 alustavan turvallisuusarvionsa Fennovoiman ydinvoimalahankkeesta. Pyhäjoen Hanhikivi on yksi ehdolla oleva sijaintipaikka. Laitos valmistuttuaan sijaitsisi 20 kilometriä lounaaseen Raahen keskustasta harvaan asutulla alueella Perämeren rannalla.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (31.12.2009 saakka Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus, Tiehallinto Oulun tiepiiri sekä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus) viittaa Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavaehdotuksesta antamiinsa lausuntoihin.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on antanut Pohjois-Pohjanmaan liitolle 30.10.2009 ja 17.12.2009 lausunnot maakuntakaavaehdotuksesta sekä 17.12.2009 lausunnon ydinvoimalaitoshankkeen Natura-arvioinnista. Tämän lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue on antanut 1.2.2010 Pohjois-Pohjanmaan liitolle täydentävän lausunnon Pyhäjoen Hanhikiven ydinvoimalaitoshankkeen Natura-arvioinnista annettuun lausuntoon. Ympäristökeskus on antanut 27.11.2009 lausunnon työ- ja elinkeinoministeriölle ydinvoimalahankkeen YVA-menettelyn jälkeisistä lisäselvityksistä. Tiehallinto, Oulun tiepiiri on antanut 30.10.2009 lausunnon maakuntakaavaehdotuksesta. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus on antanut lausuntonsa maakuntakaavaehdotuksesta 2.11.2009. Lisäksi kaikki edellä mainitut tahot ovat antaneet lausunnot maakuntakaavasta sen valmisteluvaiheessa.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ilmoittaa ympäristöministeriölle, että sillä ei ole Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavasta enempää lausuttavaa. Maakuntakaavoitusprosessin aikana tehdyissä selvityksissä ei ole tullut esiin sellaisia seikkoja, jotka estäisivät Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan hyväksymispäätöksen vahvistamisen.

VALITUKSET

Valittajat

Maakuntavaltuuston päätöksestä ovat valittaneet:

- 1) Yhdistys 84 asiakumppanin kanssa
- 2) Kaksi yhdistystä yhdessä

Valitusten sisältö

1) Yhdistys asiakumppaneineen

Valittaja vaatii, että ympäristöministeriö jättää vahvistamatta valituksenalaisen ydinvoimamaakuntakaavan kokonaisuudessaan, koska kaava on MRL 1 §:ssä määriteltyjen yleisten alueidenkäytön ja rakentamisen tavoitteiden vastainen, MRL:n 22 §:n tarkoitettujen, valtioneuvoston päätöksessä 13.11.2008 määriteltyjen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja niiden toteuttamista ja huomioon ottamista koskevan MRL:n 24 §:n vastainen sekä perustuslain 20 §:n vastainen, kaava ei täytä MRL:n 28 §:ssä asetettuja maakuntakaavan sisältövaatimuksia, kaava ei huomioi alueen merkittäviä luontoarvoja eikä alueellisen ympäristökeskuksen antamaa lausuntoa Natura-arvioinnista ja on EU:n luonto-, lintu- ja vesipuitteidirektiivien vastainen, kaavaehdotus on asetettu nähtäville ennen maakuntakaavoitukseen olennaisesti liittyvien selvitysten valmistumista. Valittajan mukaan kaavaehdotuksen käsittelyssä ei ole noudatettu LSL 65 §:ssä määrättyä lausuntoaikaa Natura-arvioinnista, kaavan valmistelu (maankäytön suunnittelu) on ollut voimassaolevan maakuntakaavan suunnittelumääräysten vastaista. Kaava on ristiriidassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman ja voimassaolevan maakuntaohjelman kanssa ja on siten myös MRL:n 25 §:n vastainen. Kaavapäätös perustuu kokouksessa esitettyihin virheellisiin tietoihin (Laguna) ja puutteellisiin selvityksiin (YVA) sekä käsittelyssä tapahtuneisiin virheisiin (Oikaisuvaatimus).

Lisäksi valituksessa on vaadittu, että siinä tapauksessa, jos valituksesta huolimatta tai muutoin ympäristöministeriö kuitenkin vahvistaa ydinvoimamaakuntakaavan, se jättää määrittämättä kaavan voimaantulosta ennen kuin kaava saa lainvoiman.

Vaatimuksia on valituksessa perusteltu seuraavasti. Kaava on MRL:n 1 §, 22 §, 24 § ja perustuslain 20 §:n vastainen. MRL:n 1 §:n mukaan lain tavoitteena on järjestää alueidenkäyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys.

Pohjois-Pohjanmaan liiton valtuuston hyväksymästä ydinvoimamaakuntakaavasta, kaavan valmistelusta ja kaavoitusmenettelystä käy selvästi ilmi, että prosessissa ei ole ollut todellista tahtoa selvittää kaavan edellytyksiä ja todeta mm. sitä tosiseikkaa, että Fennovoiman havittelema alue ei ole sovelias ydinvoimalan rakennuspaikaksi ja että kaavoittamalla alue Fennovoimaa varten rikotaan lainsäädännön suojaamia suojelukohteita sekä toimitaan vastoin MRL:a, ei toteuteta kestävä kehitys eikä huomioida valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Valtioneuvoston 13.11.2008 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta antaman päätöksen mukaan: "Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnustetaan ja niiden vaikutuksia ehkäistään. Alu-

eidenkäytössä luodaan edellytykset ilmastonmuutokseen sopeutumiselle". "Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista" (4.3, sivu 3). "Maakuntakaavoituksessa on osoitettava jätteenkäsittelylaitoksille alueet siten, että pääosin kaikki syntyvä jäte voidaan hyödyntää tai käsitellä valtakunnallisesti tai alueellisesti tarkoituksenmukaisesti, tarvittaessa ylikunnallisena yhteistyönä. Alueidenkäytössä tulee edistää energia säästämistä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön käyttöedellytyksiä." "Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä." "Alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä". "Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojeluun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt."

Suomen perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille eli myös kaavoittajalle, joka ei voi vahvistaa lain määräämän luonto- ja ympäristövastuun vastaisesti laadittuja kaavoja.

Kaava ei täytä MRL:n 28 §:ssä asetettuja sisältövaatimuksia. MRL:n 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on ensinnäkin otettavan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet lisäksi kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) huomioimisesta siten, että edistetään niiden toteutumista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet korostavat mm. luonnon, kulttuurin, maiseman, historian ja muuten arvokkaiden alueiden, kuten maankohoamisrannikon erityistä huomioimista sekä ekologisuutta ja kestävää kehitystä maankäyttöä suunniteltaessa. Ydinvoimalahankkeen toteuttamiseksi laadittu ydinvoima- ja maakuntakaava rikkoo näitä tavoitteita vastaan, ei edistä kestävää kehitystä ja on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen.

Kun tarkastellaan Pohjois-Pohjanmaan liiton valtuuston hyväksymää ydinvoimamaakuntakaavaa edellä lueteltujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja MRL:n 28 §:n säännöksen pohjalta, on todettava, että ydinvoimamaakuntakaava on niiden vastainen ainakin seuraavilta osin:

1) Kaavan mukainen ydinvoimala-alue sijoittuu Pyhäjoen ja Raahen rajalle siten, että laitoksen 5 kilometrin suojavyöhykkeellä asuu noin 490 vakituista asukasta ja 20 kilometrin varautumisvyöhykkeellä yli 11300 asukasta. Ydinvoimalan sijoittaminen näin lähelle asutuskeskuksia on vastoin valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja vastoin myös Säteilyturvakeskuksen omia ohjeita ydinvoimaloiden turvallisesta sijoittamisesta. Säteilyturvakeskuksen voimassa olevien ohjeiden, joista STUK:lla itsellään on nyt eri tulkinta, mukaan pisyvien asukkaiden määrä suojavyöhykkeellä pitää olla alle 200 henkeä.

2) Kaavassa ei ole osoitettu aluetta ydinvoimalan tuottaman korkea-aktiivisen jätteen käsittelylaitokselle. Fennovoima Oy:llä, jonka ydinvoimalahanketta varten kaava on tehty, ei ole toistaiseksi minkäänlaista tietoa siitä, minne se jätteet sijoittaisi tai miten se ne käsittelee. Vakavinta on kuitenkin vielä se, että Fennovoima Oy:n suurimmalla yksittäisellä omistajalla E.ON:lla on sama ongelma kuin Fennovoima Oy:llä, eli ei mitään tietoa käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksesta. Valittajan käsityksen mukaan on valtakunnallisten

alueidenkäyttötavoitteiden ja MRL:n vastaista laatia sellaista ydinvoimalakaavaa, joka ei osoita aluetta ydinvoimalan jätteiden käsittelylaitokselle tai niiden loppusijoitusratkaisua.

3) Kaavassa ei ole selvitetty, miten ydinvoimalahanke ja sen edellytyksenä laadittava kaava edistää energian säästämistä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön käyttöedellytyksiä, kuten valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vaativat. Em. tavoitteiden selvittäminen on jätetty tekemättä, eikä ydinvoimalan rakentaminen Suomeen ja Pyhäjoelle näitä tavoitteita voi edistää. Toisaalta, jotta kaava olisi laillisesti laadittu, nämäkin selvitykset pitää tehdä. Lienee selvää, että mitä enemmän Suomeen rakennetaan ydinvoimaa, sitä vaikeammin saavutettaviksi muuttuvat energian säästötavoitteet ja uusiutuvan energian lisäämistavoitteet suhteessa uusiutumattomiin energialähteisiin, mukaan lukien ydinvoima.

4) Kaavassa ei ole huomioitu sitä, että tunnetut uraanivarat ovat rajalliset ja että ne saattavat loppua jo sadan vuoden kuluessa kokonaan. Toisaalta myös kaavan mukaisen ydinvoimalan polttoaineen valmistamisen edellyttämä uraanikaivostoiminta, tapahtuipa se missä hyvänsä, ei missään olosuhteissa toteudu kestäväällä tavalla, vaan päinvastoin on aiheuttanut ja jatkossakin aiheuttaa vakavia ympäristöhaittoja uraanintuottajamaissa, kaivospaikkakunnilla. Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ei siten ilmene millään tavalla kaavaratkaisusta vaan päinvastoin tältäkin osin ongelma on jätetty selvittämättä ja kaava perustettu puutteellisiin ja kaavan laatimisperusteiden vastaisiin tietoihin.

5) Kaavassa ei ole huomioitu sitä, että Pohjois-Pohjanmaa on maakuntasuunnitelman ja ohjelman mukaisesti uusiutuvan energian tuotantoaluetta. Se on myös luonnonolosuhteiltaan ja ympäristöltään aluetta, joka luontevasti ja yhä enenevässä määrin soveltuu matkailuelinkeinon tarkoituksiin. Kaavassa on jäänyt siten huomioimatta maakunnan tarkoituksenmukainen aluerakenne ja maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Kaava on tältäkin osin lainvastainen.

6) Kaavassa ei huomioida Hanhikiven alueen merkittävää asemaa maankohoamisrannikon sukkessiometsäsarjojen suojelualueena ja sitä että Suomella on EU:n (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyypin sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A:21.5.1992) mukaisesti erityisvastuu tämän erittäin uhanalaiseksi luokitellun luontotyypin suojelussa. Hanhikiven alueen maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön edustavuus ja merkittävyys ilmenevät myös liitteissä no: 25 (Esite Hanhikiven alueesta, julkaistu keväällä 2009) ja no: 26 (Lehti "Pyhäjoen Hanhikivi ei sovellu ydinvoimalan sijoituspaikaksi", julkaistu helmikuussa 2010), sekä mm. liitteissä no: 20, 22 ja 23.

7) Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 17.2.2005 ja se on tullut lainvoimaiseksi KHO:n päätöksen jälkeen 25.8.2006. Maakuntakaavassa Hanhikiven niemen alueella korostuvat luonto- ja kulttuuriarvot sekä virkistyskäytön kehittäminen.

Hanhikivenniemen laajan, yhtenäisen luonnonalueen ekologisesti merkittävä monimuotoisuus on kiistatta todettu mm. ydinvoimalahankkeen YVA-selvityksissä (esim. Pöyry 2008. Ydinvoimalaitoksen YVA, Pyhäjoki. Luontoselvitys ja luontovaikutusten arviointi) ja aiemmin laadituissa asiantuntija-arvioissa (mm. Merestä metsäksi-hanke). Hanhikiven alueella on merkitystä myös virkistyskäyttöalueena, jollaisena kehitettäväksi se voimassa olevassa maakuntakaavassa onkin luonnon monikäyttöalueena osoitettu. Ydinvoimakaavan toteutuessa Hanhikiven alue muuttuisi luonteeltaan monimuotoisesta ja arvokkaasta luonnonympäristöstä teollisuusalueeksi, mikä pirstoisi aluekokonaisuuden luonto- ja virkistyskäyttöarvoineen täysin. Tätä ei mm. valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisena voida hyväksyä.

Parhalahden arvokas Kalaranta taantuisi, koska pääsy merelle vaikeutuisi ja ydinvoimalan lauhdevesien ja jäähdytysvedenoton vaikutukset kalastettaviin kalalajeihin voisivat olla varsin negatiivisia. Myöskään maisemallisiin tekijöihin ja virkistyskäyttöön perustuva merellä liikkuminen vähenisi, sillä maisemaa hallitsisi joko valtaisa työmaa tai korkeuksiin kohoava ydinvoimala. Talviaikainen liikkuminen meren jäällä kävisi mahdolliseksi sulaluonnon laajuuden vuoksi.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella ydinvoimalaitoksen kaavoittaminen Hanhikiveen on vastoin myös seuraavia valtakunnallisia tavoitteita: alueidenkäytöllä edistetään luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä; alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet ja alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota; alueidenkäytöllä edistetään rannikkoalueen säilymistä luontoarvojen kannalta erityisen merkittävänä aluekokonaisuutena ja alueidenkäyttö sovitetaan mahdollisimman tasapainoisesti yhteen luonnon kestokyvyn turvaamiseksi; energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon asutus ja arvokkaat luontokohteet.

Jos jostakin syystä katsottaisiin, että ydinvoimala olisi sellainen välttämätön hanke, joka olisi hyväksyttävää sijoittaa jonnekin, niin siinä tapauksessa olisi hyväksyttävää kaavoittaa ydinvoimalaitosalueeksi sellainen alue, jossa mahdollisimman vähän rikottaisiin vaatimuksia ekologisesta kestävydestä, luonnonarvojen vaalimisesta, ympäristöhaittojen vähentämisestä, turvallisesta ja terveellisestä elinympäristöstä ja siitä, että oikeuden haltijoille ei aiheuteta haittaa, ja jossa voitaisiin noudattaa valtakunnallista alueidenkäyttötavoitetta siitä, että edistetään luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä.

Hanhikivi ei ole tällainen alue, jossa kaavoittaminen ydinvoimalaitosalueeksi olisi hyväksyttävää, koska Suomessa on jo valmiiksi kaavoitettuja alueita, joissa em. vaatimusten rikkomukset jäisivät vähäisemmäksi kuin sijoitettaessa ydinvoimalaitosta Hanhikiveen. Tällaisia alueita ovat esim. Loviisan ja Olkiluodon olemassa olevien ydinvoimalaitosten ympäristöt.

Kaava ei MRL 28 §:n mukaisesti huomioi kaavan valmistelun kannalta olennaisissa ydinvoimalahankkeen YVA-selvityksissä todettuja sekä viranomaislausunnoissa mainittuja koko suunnittelun merkittäviä luontoarvoja eikä alueellisen ympäristökeskuksen antamaa lausuntoa Natura-arvioinnista. Kaava on EU:n luonto-, lintu- ja vesipuitteiden direktiivien vastainen. Pohjois-Pohjanmaan maakuntahallituksen pöytäkirjassa (25.1.2010 § 8) kaavaehdotuksesta saatujen ympäristöviranomaisten lausuntojen sekä kaavaehdotuksesta käydyissä neuvotteluissa esitettyjen kannanottojen perusteella merkittävimäksi ristiriitaa herättäneeksi kysymykseksi ydinvoimamaakuntakaavan valmistelussa todetaan ydinvoimalahankkeen mahdollinen pitkäaikaisvaikutus Hanhikiven alueen luontoarvoihin.

Natura-alueen luontoarvot. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (31.12.2009 saakka Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus) on ilmoittanut 14.1.2010 täsmennettynä kantanaan Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen Natura-lausunnon (17.12.2009) johtopäätöksen mukaisesti, ettei suoria, merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen (Parhalahti-Syöläinlahti-Heinikarinlampi) luontotyypeille tai lajeille hankkeesta näyttäisi aiheutuvan. Kaavassa ympäristökeskuksen Natura-arvioinnista antaman lausunnon (17.12.2009) johtopäätökset mahdollisista suorista tai välillisistä pitkäaikaisvaikutuksista on kuitenkin jätetty kokonaan arvioimatta ja huomioimatta: "On mahdollista, että hankkeen pitkäaikaisvaikutusten tarkastelu toisi esille riskejä. Hankkeesta aiheutuvia muutoksia ja häiriöitä on pidettävä käytännössä pysyvinä Naturen lähialueilla. Koska hanke tuo Natura-alueen välittömään ympäristöön useanlaisia Natura-alueelle pi-

temmällä aikavälillä vaikuttavia riskitekijöitä, niiden vaikutukset voivat yhdessä kumuloidua. Edellä esitetyt varaukset huomioon ottaen ei ole tehdyillä selvityksillä poissuljettua, etteikö ydinvoimalahankkeesta voisi pitemmällä aikavälillä koitua negatiivisia vaikutuksia Parhalahden - Syöläinlahden ja Heinikarinlammen Natura-alueen ekologiseen koskemattomuuteen ja siten mahdollisia heikentäviä vaikutuksia alueen suojeluperusteena oleville luontotyypeille ja lajeille. Ympäristökeskus toistaa kuitenkin kantansa, että suoria merkittävästi heikentäviä vaikutuksia alueen kyseisille luontotyypeille ja lajeille ei hankkeesta vaikuttaisi aiheutuvan."

Valituksessa on katsottu, että kaavan suorat tai välilliset, merkittävästi heikentävät pitkäaikaisvaikutukset Natura-alueeseen ja sen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin olisi kaavan valmistelun LSL 65 §:n mukaisessa Natura-arvioinnissa pitänyt selvittää ja edelleen kaavassa huomioida. Kaavaa ei näin ollen ole toteutettu LSL 65 ja 66 §:n mukaisesti.

Natura-alueen ulkopuolisen kaava-alueen luontoarvot. Kaavassa ei ole viranomaisten (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Ympäristöministeriö, Metsähallitus) ja kansalaisjärjestöjen (mm. kaksi yhdistystä) kaavaluonnoksesta ja kaavaehdotuksesta sekä kaavoitukseen olennaisesti liittyvistä Fennovoiman hankkeen YVA-selvityksistä antamista lausunnoista huolimatta ole huomioitu koko Hanhikiven alueen, siis myös Natura-alueen ulkopuolisia, erityisesti kaavassa En-yv -merkinnällä osoitetun alueen ja koko sv-yv -merkityn alueen huomattavia, asiantuntijaselvityksissä todettuja luontoarvoja.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on kaavaehdotuksen lausuntokierroksella todennut maakuntakaavaehdotusta (28.9.2009) ja sen nähtävillä oloa (30.9.-29.10.2009) koskien Fennovoima Oy:n tekeillä olleiden ja 30.10.2009 valmistuneiden YVA-lisäselvitysten sisältävän maakuntakaavoituksen kannalta oleellisia asioita, jolloin maakuntaliitto myönsi ympäristökeskukselle lisäaikaa lausunnon laatimiseen kaavaehdotuksesta. Samalla maakuntaliitto totesi, ettei kaavaehdotusta viedä hyväksymiskäsittelyyn ennen ympäristökeskuksen lausuntojen valmistumista sekä Natura-arvioinnista, että YVA-lisäselvityksistä.

Hanhikiven alueen luontoarvoista, joita kaavan valmistelussa on MRL:n 28 §:n mukaan tullut tarkastella, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on lausunnossaan (27.11.2009) Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoshankkeen YVA-menettelyn jälkeisistä lisäselvityksistä todennut mm. seuraavaa:

"Täydentävät luontotyyppi- ja kasvilajikartoitukset osoittavat kiistatta Hanhikiven alueen luonnon monimuotoisuuden ja alueen ehjän rakenteen (raportin kuvat 8-2 ja 8-3). Hanhikiven luonnon merkitys perustuu paitsi alueen monipuolisuuteen myös alueen säilymiseen arvoiltaan yhteisenä. Tätä seikkaa korostaa myös voimassa olevan maakuntakaavan luo-merkintä (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue). Hanhikiven luontotyyppien kartoitus osoittaa (esim. kuva 8-2 lisäselvitykset II-raportissa), että Hanhikiven alue on aivan omaa luokkaansa uhanalaisten luontotyyppien monipuolisuudessa. Lähes koko niemen alue on tällaisten luontotyyppien kattama. Tämän lisäksi koko niemi edustaa uhanalaisimpiin luontotyyppiimme kuuluvaa maankohoamisrannikon metsien kehityssarjat -luontotyyppiä. Maankohoamisrannikon luontotyyppien merkitystä ja uhanalaisuutta korostavat Suomen uhanalaisten luontotyyppien luokittelun tulokset. Hanhikiven luonnon kokonaisuuden arviointi on puutteellinen ja toiminnan muutosten arviointi vähättelee vaikutuksia. Uhanalaisten luontotyyppien tulevaisuus alueella ohitetaan toteamuksella, että kyseisillä luontotyypeillä ei ole lainsäädäntöön perustuvaa asemaa tai suojeluvuorotetta. Hyvän suunnittelutavan keskeisiin periaatteisiin kuuluu merkittävien luonnonarvojen huomioon otto kaikessa toiminnan suunnittelussa. Valtakunnallisen, korkealle arvosetetun uhanalaisluokituksen tulisi näkyä myös vaikutusarvioinnissa keskeisesti. YVA-selostuksen ja tehtyjen lisäselvitysten aineistot osoittavat kuitenkin selvästi, että Hanhikiven alue on luontotarvojen kannalta erityisesti luontotyyppiensä ja linnustonsa ansiosta muita vaihtoehtoja paljon monipuolisempi ja arvokkaampi sekä siten myös herkempi ja alttiimpi häiriöille. Suuri rakennushanke aiheuttaa tällaisella alueella muihin paikkavaihtoehtoihin verrattuna syvällisemmät ja laajemmalle ulottuvat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Maankohoamisrannikon luontotyyppien monipuolinen ja runsas esiintyminen, uhanalaisten tyyppien suuri osuus sekä primäärisuokkessimetsien kehityssarja nostavat alueen merkityksen rannikon kärkekohteisiin. Hankkeen vaikutusalueella esiintyy huomattavan monimuotoinen, runsaslukuinen ja luonnonsuojelun kannalta arvokas linnusto, johon sisältyy joukko maamme uhanalaisimpia lintulajeja. Sijointipaikko-

ja vertailtaessa Hanhikiven alueen sijainti kansainvälisesti merkittävällä muuttoreitillä, jota käytävät muun muassa monet alueella runsaslukuisina tavattavat korkean törmäysriskin lajit, tulee myös ottaa keskeisesti huomioon. Lisäksi alue on valtakunnallisesti merkittävä muuttolintujen levähdys- ja kerääntymisalue."

Ympäristöviranomaisien antamia lausuntoja ei ole huomioitu riittävin muutoksin ydinvoimamaakuntakaavassa, eikä siinä ole esitetty riittäviä keinoja tai toimenpiteitä, joilla voitaisiin korvata voimassa olevaan maakuntakaavaan merkittyä, uudessa kaavassa häviävää yhtenäistä luo-merkinnän (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue) aluetta, erityisesti erittäin uhanalaisen primäärisuknessiometsien luontotyyppin aluetta.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 17.12.2009:

"Hanhikivi on selvityksiin perustuen kaikkein edustavimpia ja laajuudeltaan ja yhtenäisyydeltään edustavin primäärisuknessiometsien esiintymisalue Pohjois-Pohjanmaalla, kuten ympäristökeskus 27.11.2009 antamassaan lausunnossa on todennut. Luonnon monimuotoisuus heikentyy siten laadullisesti selvästi maakuntakaavaehdotuksen mukaisen maankäytön toteuduttua. Tätä heikentymistä ei kaavaehdotuksessa ole analysoitu eikä pohdittu mandollisia korvaavia toimenpiteitä. Ympäristökeskus katsoo, että Pohjois-Pohjanmaan liitto voisi valottaa näitä kysymyksiä esitettyä selkeämmin. Ympäristökeskus viittaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohtaan 4.7. (Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet). Siinä todetaan muun muassa, että "rakentamisen sijoittelussa turvataan maankohoamisrannikolle ominaisten luonnon kehityskulujen alueellinen edustavuus".

EU:n luontodirektiivin vastaisuus. Maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsät ja niiden muodostamat suknessiosarjat on luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi (IUCN-luokitus: CR) luontotyyppiyhdistelmäksi eli kaikkein uhanalaisimpaan luokkaan. EU:n alueella luontotyyppiä esiintyy vain Suomessa ja Ruotsissa. Kyseinen luontotyyppi kuuluu EU:n luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A:21.5.1992) liitteessä 1 lueteltuihin ensisijaisesti suojeltaviin luontotyypeihin, jotka ovat uhanalaisia ja esiintyvät luontodirektiivin 2 artiklassa tarkoitetulla alueella, ja joiden suojelusta yhteisö (EU) on erityisvastuussa, kun otetaan huomioon niiden levinneisyysalueen osuus jäsenvaltion 2 artiklassa tarkoitetusta alueesta. Luontodirektiivin ensisijaisena tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Direktiivin liitteessä 1 on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät luontotyypit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Suojeltuja maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsien esiintymiä on hyvin vähän. Vaikutusarvion mukaan Hanhikivenniemen alue muuttuisi ja alueen luonto pirstoutuisi ydinvoimamaakuntakaavan toteutumisen myötä siten, että alueen merkitys maankohoamisrannikon katkeamattoman suknessiokehityksen mallina heikkenisi selvästi.

Hanhikiven alueella esiintyy viisi uhanalaista kasvilajia: perämerenmaruna (*Artemisia campestris* ssp. *bottnica*), ahonoidanlukko (*Botrychium multifidum*), nelilehtivesikuusi (*Hippuris tetraphylla*), otalehtivita (*Potamogeton friesii*) ja ruijanesikko (*Primula nutans* var. *jokelae*). Osa uhanalaisista kasveista on luokiteltu kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 47 §:n nojalla erityisesti suojeltaviksi, jolloin lajien säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Hanhikiven alueella esiintyy yksi tällainen kasvilaji, perämerenmaruna. Osa lajeista on luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitettuja. Lajin rauhoitus kieltää kasvin tai sen osien poimimisen tai hävittämisen. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista rauhoitettuja on kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko. Suomen kansainvälisiä erityisvastuulajeja puolestaan ovat lajit, joiden säilymisessä Suomella voidaan katsoa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista neljä on kansainvälisiä vastuulajeja: perämerenmaruna, ahonoidanlukko, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko. EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit ovat EU:n tärkeinä pitämiä kasvilajeja. Liitteen II lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita, liitteen IV lajit edellyttävät tiukkaa suojelua, mikä kasvilajien kohdalla tarkoittaa, että lajien esiintymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on

kielletty. Luontodirektiivin liitteen IV lajeja Hanhikiven alueella esiintyy kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alueen keskeinen osa on rajattu merkinnällä Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, joka sisältää luontodirektiivin liitteen II/IV nojalla rauhoitettujen kasvilajien esiintymisalueita. Ydinvoimamaakuntakaavassa ei kuitenkaan ole selkeästi selostettu, kuinka direktiivilajien esiintymisalueiden säilyminen olisi ydinvoimalan, sataman sekä tie- ja sähkölinjauksien rakentamisalueilla turvattavissa. Kaavassa sen sijaan mainitaan, että ydinvoimalan lauhdevesien lämpökuorma voi lisätä rantaniittyjen umpeenkasvua ja haitata uhanalaisten lajien (mm. ruijanesikon) säilymistä.

Ydinvoimamaakuntakaava vaarantaa alueen uhanalaisten luontotyyppien ja kasvilajien esiintymien säilyvyyden. Ydinvoimamaakuntakaavaehdotus on siis EU:n luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A:21.5.1992) vastainen.

Kaavaehdotus on EU:n lintudirektiivin vastainen. Hanhikiven alueen pesimälinnustoon kuuluu säännöllisesti kaksi erittäin uhanalaiseksi luokiteltua lajia: pikkutiira ja mustapyrstökuiri, neljä vaarantuneeksi luokiteltua lajia: naurulokki, käenpiika, pikkutikka, tiltalti sekä 20 EU:n lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:2.4.1979) liitteen 1 mukaista lajia. Lisäksi alueella esiintyy yksi arkaluonteisuuden vuoksi salassa pidettävä uhanalainen lintulaji. Lintudirektiivin liitteessä 1 mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden esiintymisalueella (Lintudirektiivi, 4 artikla). Hanhikivenniemellä ja sen lähiympäristössä esiintyy alueen kokoon suhteutettuna uhanalaisia lajeja huomattavan suuri lukumäärä. Hanhikiven luonnonsuojelullinen merkitys on selvitysten perusteella kiistaton, koska lajisto on hyvin monipuolinen sisältäen monia uhanalaisia ja arvokkaita pesimälajeja.

Ydinvoimamaakuntakaava on EU:n lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:2.4.1979) vastainen ja ristiriidassa Hanhikiven alueen linnustollisten arvojen kanssa. Kaavan toteutuminen heikentäisi lintualueiden merkitystä ja alueen pesimä- ja muutonaikaisen linnuston säilymistä ja elinympäristöä.

Kaavaehdotus on EU:n vesipuitedirektiivin vastainen. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on Hanhikiven alueen YVA-lisäselvityksiä koskien lausunut (27.11.2009) seuraavaa:

"Hanhikiven niemen edustan vesiluonto on karua ja vähälajista. Pehmeitä pohjia on vain matalilla, rantojen läheisillä alueilla. Lämpimät jäähditysvedet nostavat kasviplanktonin tuotantoa lämpenevällä alueella ja vaikuttavat välillisesti myös pohjaeläimistöön. Yksivuotisten rihmalevien sekä lämmintä ja rehevyyttä suosivien vesikasvien määrä todennäköisesti lisääntyy erityisesti suolaisilla ranta-alueilla ja vastaavasti veden laadun suhteen vaateliaampien lajien määrä vähentyy. Jäähditysvesien vaikutuksesta Hanhikiven niemen itäpuolisen Takarannan kasvillisuuden rakenne todennäköisesti muuttuu lämmintä ja rehevyyttä suosivien lajien suuntaan. Hanhikiven edustan merialue vaikuttaa tehtyjen selvitysten perusteella edustavan harvinaisen hyvin säilynyttä Perämeren alkuperäistä kivikkoista, matalaa ja karua rannikkkoa, jota rehevöityminen ja muu ihmistoiminta ei ole muuttanut. Tällaiset alueet ovat käyneet Perämerenkin rannikolla vähälukuisiksi."

Vesipuitedirektiivin mukaisesti EU:n jäsenvaltioiden on ehkäistävä kaikkien pintavesien, mukaan lukien rannikkovedet, tilan huononeminen sekä suojeltava ja ennallistettava kaikkia pintavesimuodostumia (sis. rannikkovedet), tavoitteena saavuttaa pintaveden hyvä tila 15 vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta vuonna 2000 (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista A:23.10.2000, 4 artikla, Ympäristötavoitteet).

Yllä mainittuun lausuntoon ja sen pohjana olevaan aineistoon vedoten todetaan, ettei ydinvoimalaitoksen sijoittaminen Hanhikiven alueelle ole mahdollista heikentämättä Hanhikiven edustan rannikkovesien tilaa ja näin ollen rikkomatta EU:n vesipuitedirektiiviä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puiteista A:23.10.2000, 4 artikla, Ympäristötavoitteet).

Kaavaehdotus on asetettu nähtäville ennen asiaan kuuluvien selvitysten valmistumista. Asianosaisille ei ole varattu mahdollisuutta lausunnon tai muistutuksen antamiseen sen jälkeen, kun maakuntakaavoitukseen olennaisesti liittyvien Fennovoima Oy:n YVA-lisäselvitysten aineisto on valmistunut 30.10.2009. Kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 30.9.–29.10.2009. Näin ollen lausuntoja ja muistutuksia on vaadittu liian aikaisessa vaiheessa ja kaavaehdotus on hyvän hallintotavan vastaisesti tuotu nähtäville ennenaikaisesti. Ainoastaan alueelliselle ympäristökeskukselle on annettu mahdollisuus lausuntoon kaavaehdotuksesta sen jälkeen, kun ympäristövaikutusten arvioinnin lisäselvitykset ovat 30.10.2009 valmistuneet.

Lisäksi Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotukseen on sen nähtävillä olon (30.9.–29.10.2009) jälkeen tehty olennaisia muutoksia, mutta kaavaehdotusta ei ole Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n mukaisesti asetettu uudelleen nähtäville.

Kaavan valmistelussa ei ole noudatettu LSL 65 §:määrätyä lausuntoaikaan Natura-arvioinnista. Luonnonsuojelulain (1996/1096) 65 § mukaisesti lausuntoa Natura-arvioinnista on pyydettävä alueelliselta ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Pyydetty lausunnot puolestaan on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa. LSL 65 § mukaisina lausuntoina Parhalahden-Syöläinlahden-Heinikarinlammen Natura-alueella koskien kaavaehdotuksen (28.9.2009) valmisteluaineistossa esitetään Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen, Metsähallituksen, kahden yhdistyksen sekä yksityishenkilöiden antamat lausunnot. Lausuntoa Natura-alueen maanomistajilta on kuitenkin 30.9.2009 pyydetty kaavaehdotuksesta, ei Natura-arvioinnista.

Lausuntopyyntö Natura-alueen yksityiselle maanomistajalle, päivätty 30.9.2009: "Teillä on Natura-alueen maanomistajana mahdollisuus antaa lausunto Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotuksesta ja sen vaikutusten arvioinnista. Maakuntahallitukselle osoitetut lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 30.10.2009. Mikäli ette pidä lausunnon antamista tarpeellisena, pyydämme ilmoittamaan myös siinä tapauksessa." Maanomistajille osoitettu, LSL 65 §:n mukainen lausuntopyyntö Natura-arvioinnista on siis tekemättä. Kuulemisaika ydinvoimamaakuntakaavan vaikutuksista Parhalahden-Syöläinlahden-Heinikarinlammen Natura-alueeseen olisi jatkunut 30.3.2010 saakka (6 kk), mikäli Natura-arviolausuntoa olisi asianmukaisesti pyydetty 30.9.2009.

Kaikki yksityiset Natura-alueen maanomistajat eivät olleet antaneet lausuntoaan Natura-arvioinnista, eikä sitä ollut heiltä pyydetty 22.2.2010 mennessä, jolloin Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuusto kokouksessaan (§ 5) hyväksyi Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotuksen. Mikäli lausunnon pyytäminen kaavaehdotuksesta katsottaisiin LSL 65 §:n mukaiseksi lausuntopyyntöksi Natura-arvioinnista, olisi 6 kuukauden kuulemisaika (30.3.2010 saakka) joka tapauksessa ollut kesken maakuntavaltuuston tehdessä kaavaehdotuksesta päätöksensä. Natura-alueen yksityisillä maanomistajilla olisi maakunnan asukkaina ollut mahdollisuus antaa lausuntonsa/muistutuksensa maakuntakaavaehdotuksesta ja sen vaikutusten arvioinnista ilman maanomistajuutta ja erillistä lausuntopyyntöäkin. Vastineessaan yhdistyksen kaavaehdotuksesta jättämään muistutukseen maakuntaliitto on todennut Natura-arvioinnin kuulemismenettelystä seuraavaa:

Yhdistys: Maakuntakaavan valmisteluaineistoa ei ole esitelty Raahessa. Kaavan aikataulussa on huomioitava Natura- arvioinnin 6 kk lausuntoaika.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton vastine: Raahessa on esitelty kuntakaavojen valmisteluaineisto. Selostuksen epätarkkaa muotoilua korjataan. Natura-arvioinnista on pyydetty LSL mukaiset lausunnot, eikä kaavaa viedä hyväksymiskäsittelyyn ennen kuin ne ovat käytettävissä.

Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotus on Natura-arvioinnista LSL 65 §:ssä säädetyn kuulemismenettelyn osalta viety maakuntavaltuuston käsittelyyn ennen aikaisesti ja on siis LSL 65 §:n vastainen.

Kaava on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) huomioimisesta siten, että edistetään niiden toteutumista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet korostavat mm. luonnon, kulttuurin, maiseman, historian ja muuten arvokkaiden alueiden, kuten maankohoamisrannikon erityistä huomioimista sekä ekologisuutta ja kestävästä kehitystä maankäyttöä suunniteltaessa. Ydinvoimalahankkeen toteuttamiseksi laadittu ydinvoimamaakuntakaava on näiden tavoitteiden vastainen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu kuuteen asiakokonaisuuteen, joita koskevien tavoitteiden toteutumista kaavassa seuraavassa tarkastellaan erikseen yleis- ja erityistavoitteiden osalta. Valituksessa on esitetty tavoitekokonaisuuskohtaisesti miten kaava on otettu huomioon kyseessä oleva tavoite.

Toimiva aluerakenne. Kaavan ei voida katsoa tukevan elinympäristön laadun parantamista tai luonnon voimavarojen kestävästä hyödyntämisestä, päinvastoin. Aluerakenteen tasapainoisen kehityksen suhteen todetaan, että kaavan mukainen uuden ydinvoimalan rakentaminen ei kaikilta osin tue aluerakenteen tasapainoista kehitystä tai elinkeinoelämän kilpailukykyä, vaan heikentää mm. uusiutuvan energia- alan hajasijoitettua pienyritystä ja maakunnan ja valtakunnan tasolla luomalla energiantuotannon ylikapasiteettia, mikä vähentää uusiutuvan energiantuotannon kehittämisen investointeja ja tuotantomahdollisuuksia. Kaava ei tue kyläverkoston kehittämistä, vaan heikentää etenkin Parhalahden kylän kehitystä mm. rakentamista ja lähialueen virkistyskäyttömahdollisuuksia koskevin rajoituksin. Kaava ei myöskään edistä Hanhikiven alueen merkittävien ympäristöarvojen säilymistä. Kaavan mukainen ydinvoimalan sijoittaminen ei mahdollista elinkeinotoiminnan (ydinvoimalan) tarpeiden ja Hanhikiven alueen ympäristöarvojen yhteensovittamista kestäväällä tavalla. Lisäydinvoiman rakentamiseen tähtäävä ydinvoimamaakuntakaava ei myöskään vähennä ydinvoimalan toiminnan edellytyksenä olevan uraanikaivosteollisuuden aiheuttamia ympäristöriskejä, vaan ylläpitää tämän elinkeinotoiminnan aiheuttamaa ympäristöarvojen vaarantumista kansainvälisesti.

Ehetyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu. Kaava on täysin tavoitteen vastainen; ydinvoimamaakuntakaava ei edistä ekologista, taloudellista, sosiaalista tai kulttuurista kestävyyttä millään tavoin. Ekologinen kestävyys ei toteudu Hanhikiven merkittäviä luontoarvoja tuhoamalla tai heikentämällä. Talous- ja elinkeinotoiminta ei ole kestävä, mikäli se perustuu uusiutumattomien luonnonvarojen ympäristöhaittoja aiheuttavaan (uraaniteollisuus) hyödyntämiseen, luonto- ja kulttuuriarvojen tuhoamiseen tai heikentämiseen ja lähialueen asukkaiden elämänlaadun ja elinympäristön laadun heikentämiseen. Sosiaalinen kestävyys kaavassa ei toteudu, koska suuri osa lähialueen ja seudun vakituisista ja loma-asukkaista suhtautuu ydinvoimamahankkeeseen ja siten myös ydinvoimamaakuntakaavaan erittäin negatiivisesti. Ydinvoimalahankkeen ja ydinvoimamaakuntakaavan prosessien käynnistyminen ja vireillä olo aiheuttaa lähialueen ja seudun asukkaille sosiaalisesti kestämättömiä vaikutuksia, mm. asuin ympäristön ja kodin tai loma-asunnon menettämisen uhkaa, kiinteistöjen arvon alenemisen uhkaa sekä ydinvoimalahankkeen ja -kaavoitusprosessin suhteen eriävien kantojen aiheuttamia ongelmia kyläyhteisön ja paikallisten, osin

laajemmankin alueen ihmisten keskinäisessä kanssakäymisessä. Sitä, että ydinvoimalahankkeen etenemiseen, mm. ydinvoimamaakuntakaavaan vaikuttaminen on erittäin nopeatahtisen, kiirehdytyn aikataulun ja paikallisten viranhaltijoiden (Pyhäjoen kunta) täydellisen kritiikittömän suhtautumisen vuoksi edellyttänyt yksittäisten ihmisten ja vapaaehtoisvoimien toimivien yhdistysten tai kansalaisjärjestöjen kohtuuttomasti voimavaroja vaativaa paineutumista, ei voida pitää sosiaalisesti kestävästä tapana toteuttaa kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia oman elinympäristönsä kehittämisen suhteen.

Kaavassa tai sen tausta-aineistona käytetyissä YVA-menettelyn aineistoissa ei ole riittävästi eritelty, miten ydinvoimalahankkeesta ja voimajohtolinjoista mahdollisesti aiheutuvia ihmisten terveydelle haitallisia vaikutuksia ja riskejä tunnistetaan, ehkäistään ja poistetaan. Ihmisten terveyteen haitallisesti vaikuttavia sosiaalisia vaikutuksia ei ole huomioitu. Kaavan mukainen maankäyttö aiheuttaa merkittävää haittaa Hanhikiven luonto-, maisema- ja kulttuuriarvoille. Kaava myös vaarantaa EU:n vesipuitedirektiivin mukaisen tavoitteen vesien tilan hyvän laadun edistämisestä ja säilyttämisestä Perämeren rannikkovesien osalta, johtuen ydinvoimalan lauhdevesien rehevöittävästä vaikutuksesta. Odotettavissa olevia ympäristöhaittoja ei kaavan mukaisilla maankäytöllisillä ratkaisuilla tai ydinvoimalahankkeesta vastaavan esittämien teknisin keinoin pystytä riittävästi ehkäisemään. Kaavan lähtökohtana oleva lisäydinvoiman rakentaminen aiheuttaa myös nykyisen valtakunnallisen energiankulutusta koskevan skenaarion mukaan sähköntuotannon ylikapasiteettia, mikä ei edistä valtakunnallisia ja EU:n asettamia tavoitteita uusiutuvan energiantuotannon osuuden lisäämisestä, energiankäytön tehostamisesta ja energian säästämisestä. Sähkön ylituotanto, valtakunnallisiin tarpeisiin nähden on siis ilmastonmuutosta edistävä, ei ehkäisevä tekijä. Ydinenergian tuotantoa ei myöskään voida pitää ilmastovaikutuksiltaan CO₂-neutraalina, ottaen huomioon ydinenergiantuotannon koko elinkaaren mittaiset päästöt (kaivosteollisuus, ydinpolttoaineen jalostus, kuljetukset, voimalan rakentaminen ja purkaminen, ydinjätteiden säilytysrakenteiden rakentaminen ja ylläpito). Kaava tai sen taustalla oleva ydinvoimalahanke eivät myöskään ole poliittisin tai viranomaispäätöksin sidoksissa muun ilmastovaikutuksiltaan haitallisen energiantuotannon (esim. fossiiliset polttoaineet) vähentämiseen.

Haitallisia terveystaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Kaavassa ydinvoimalalaitosalueen, (matala- ja keskiaktiivisten) ydinjätteiden varastointi- ja loppusijoituspaikkojen ja vaarallisten aineiden kuljetusreittien (korkea-aktiivisten ydinjätteiden kuljetukset välivarastosta loppusijoituspaikkaan) etäisyys luontoarvoiltaan merkittävistä ja herkistä alueista (mm. luonnonsuojelualueet, FINIBA lintualue, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittävät alueet, valtakunnallisesti arvokas kallioalue) ei ole riittävä. Edellä mainittujen kohteiden osittainen tuhoutuminen ja niiden sisältämien luontoarvojen merkittävä heikentyminen on kaavan mukaisen maankäytön myötä ilmeistä.

Ydinvoimala-alueen suojavyöhykkeen alueella (noin 5 km säteellä) on kaavan rajauksessa koko yhtenäisen kyläasutus huomioiden noin 490 asukasta. Säteilysurvakeskuksen ohjeen (YVL 1.10, 11.7.2000) mukaan vakituisten asukkaiden määrä suojavyöhykkeellä tulisi olla alle 200. Valtakunnallisesti arvokasta, geologisesti ja maisemallisesti hyvin merkittäväksi luokiteltua kallioaluetta ei voida pitää soveltuvana ydinvoimalaitoksen sijoituspaikaksi, vaikka alueen maa- ja kallioperän ominaisuudet muutoin mahdollistaisivat kaavan mukaisen maankäytön.

Ydinvoimalaitoksen rakentaminen kaavan mukaiselle alueelle aiheuttaa melua, tärinää ja työmaan ajoneuvojen ja koneiden päästöjä, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti lähialueen asukkaisiin ja heidän elinympäristöönsä sekä läheisten, valtakunnallisesti arvokkaiden lintualueiden pesimälinnustoon, myös EU:n lintudirektiivin liitteen 1 tarkoittamiin lajeihin.

Kaavan mukainen maankäyttö on energian säästämistä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön käyttöedellytyksiä edistämistä koskevan tavoitteen vastainen. Ydinvoimalaitoksen rakentamisen edellyttämä kaava ei edistä energian säästämistä eikä uusiutuvien energialähteiden tai kaukolämmön käyttöedellytyksiä.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat: Kaavan mukainen maankäyttö ei edistä elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä koskevien tavoitteiden toteutumista miltään osin, vaan heikentää merkittävästi Hanhikiven alueen arvokkaiden luontokokonaisuuden monimuotoisuuden ja alueen ekologisten yhteyksien säilymistä. Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta. Alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä. Ottaen huomioon, että voimassa olevassa maakuntakaavassa Hanhikiven alue on kokonaisuudessaan rajattu luonnon monikäyttöalueeksi, kaava on täysin kyseisen alueidenkäyttötavoitteen vastainen. Suunniteltu maankäyttö heikentäisi Hanhikiven alueen virkistyskäyttöedellytyksiä ja estäisi alueen ominaisuuksien ekologisesti kestävä hyödyntämisen luonto- ja kulttuurimatkailuun. Kaavan mukainen ydinvoiman lisärakentaminen ei edistä luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Arvioitua, tulevien vuosikymmenten sähköntarpeeseen nähden ylisuuri sähköntuotanto ylläpitää liian suurta luonnonvarojen kulutusta kansallisesti.

VAT:eiden mukaan alueidenkäytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä. Kaavan mukainen ydinvoimalaitos aiheuttaisi Hanhikivenniemen edustalla noin 3000-3100 MW:n (yksi iso yksikkö) tai 3400-4300 MW:n (kaksi pienempää yksikköä) lämpökuorman Perämeren rannikkovesiin. Tämän ei voida katsoa edistävän vesien hyvän tilan saavuttamista tai ylläpitämistä, vaan lauhdevesillä olisi meriveden tilaa paikallisesti heikentävä (rehevöittävä) vaikutus, mikä on kaavassakin todettu.

Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Näillä alueilla alueidenkäytön on sovellettava niiden historialliseen kehitykseen. Näillä tarkoitetaan kulttuuriympäristöä ja luonnonperintöä koskevia viranomaisten laatimia valtakunnallisia inventointeja, jotka perustuvat riittävän laaja-alaiseen valmisteluun. Tätä päätöstä tehtäessä ovat olemassa seuraavat inventoinnit: Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992), Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (Museovirasto, rakennushistorianosasto, julkaisu 16, 1993) ja Valtakunnallisesti merkittävät esihistorialliset suojelualuekokonaisuudet (Sisäasiainministeriö, kaavoitus- ja rakennusosasto, tiedotuksia 3/1983). Ydinvoimamaakuntakaavassa osoitettu aluevaraus ydinvoimala-alueelle sijoittuu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi luokitellun kallioalueen keskeiselle osalle. Kaavassa todetaan, että Hanhikiven alueen (54) valtakunnallisesti arvokkaan kallioalueen merkintä poistuu. Tämä ei kuitenkaan poista sitä seikkaa, että ydinvoimala-alueen sijoittelu kaavassa on alueidenkäyttötavoitteiden vastainen, koska se tuhoaisi valtakunnallisesti arvokasta luonnonperintöä. Muinaismuistolain nojalla suojeltu, valtakunnallisesti merkittävä muinaismuistokohde Hanhikivi kaavan mukaan säilyisi, mutta sen suojelun perusteena oleva

arvo ja maisemallinen merkitys olennaisesti heikkenisi lähiympäristön radikaalista muuttamisesta johtuen. Hanhikivi jäisi suljetun teollisuusalueen sisälle. Tätä ei voida pitää alueidenkäyttötavoitteiden mukaisena luonnonperintökohteen arvon säilymisenä.

Hanhikivenniemen laajan, yhtenäisen luonnonalueen ekologisesti merkittävä monimuotoisuus on kiistatta todettu mm. ydinvoimalahankkeen YVA-selvityksissä (esim. Pöyry 2008, Ydinvoimalaitoksen YVA, Pyhäjoki. Luontoselvitys ja luontovaikutusten arviointi) ja aiemmin laadituissa asiantuntija-arvioissa (mm. Merestä metsäksi-hanke) ja ympäristöviranomaisten ydinvoimahankkeen ja kaavoitusprosessin eri vaiheissa antamissa lausunnoissa (mm. Metsähallitus 4.3.2009, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 26.1.2009, 27.11.2009, Ympäristöministeriö 21.12.2009). Hanhikiven luontoarvoja, uhanalaisten luontotyyppien ja eliölajien säilymisen edellytyksiä ei kuitenkaan kaavassa ole lähimainkaan riittävästi huomioitu. Hanhikiven alueella on merkitystä myös virkistyskäyttöalueena, jollaisena kehitettäväksi se voimassa olevassa maakuntakaavassa onkin luonnon monikäyttöalueena osoitettu. Kaavan toteutuessa Hanhikiven alue muuttuisi luonteeltaan monimuotoisesta ja arvokkaasta luonnonympäristöstä teollisuusalueeksi, mikä pirstoisi aluekokonaisuuden luonto- ja virkistyskäyttöarvoineen täysin. Tätä ei mm. valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisena voida hyväksyä.

Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto: Valtioneuvoston ilmasto- ja energiapoliittisen selonteon (Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko ilmasto- ja energiapolitiikasta: kohti vähäpäästöistä Suomea. 15.10.2009) mukaan valtakunnallisten energiahuollon tarpeiden tyydyttäminen ei edellytä lisäydinvoiman rakentamista, vaan nämä tarpeet ovat tyydytettävissä esim. uusiutuvia energiantuotantomuotoja kehittämällä ja lisäämällä. Valtakunnalliset arviot energiankulutuksen kehittymisestä lähivuosisikymmeninä eivät myöskään osoita lisäydinvoiman rakentamista energiahuollon kannalta välttämättömäksi. Kun kaavan mukainen ydinvoimala-alue voimalaitoksineen ei millään tavoin myöskään edistäisi uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia, vaan todennäköisesti vähentäisi tarvetta ja halukkuutta uusiutuvaan energiaan suuntautuviin investointeihin, on kaava kyseisen tavoittekohdan vastainen. Kaavassa esitetyllä ydinvoimala-alueen suojavyöhykkeellä on noin 490 vakituista asukasta. Säteilyturvakeskuksen (STUK) voimassa olevan ohjeen (YVL 1.10, 11.7.2000) mukaan vakituisten asukkaiden määrä suojavyöhykkeellä tulisi olla alle 200. Korkea-aktiivisten ydinjätteiden loppusijoitukseen kaavaehdotuksessa ei ole varauduttu, eikä ole tiedossa, mihin vaihemaakuntakaavoitusprosessin käynnistämistä vaatineen yhtiön (Fennovoima) mahdollisen voimalaitoksen korkea-aktiiviset ydinjätteet sijoitettaisiin. Päätöstä Fennovoiman jätteiden sijoittamisesta Posiva Oy:n kehiteillä olevaan Olkiluodon loppusijoituspaikkaan ei ole olemassa. Ydinjätteen loppusijoitukseen ei näin ollen ole varauduttu, kuten valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät.

Edellä mainittuja yhteys- ja energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja alueet sekä maiseman erityispiirteet.

Kaavassa on useita alustavia arvioita ydinvoimalaitoksen vaatimien voimajohtolinjojen sijoitusvaihtoehdoista. Tarvittava voimajohtolinja ydinvoimala-alueelle edellyttää, vaihtoehtosta riippuen 90-117 m leveää maastokäytävää. Tämä merkitsee Hanhikivenniemellä lähiympäristön arvokkaiden luontokohteiden erityispiirteiden merkittävää tuhoutumista tai vaarantumista sekä kasvavaa törmäysriskiä arvokkaiden lintualueiden (FINIBA) ja myös läheisten Natura-alueiden muuonakaiselle ja pesimälinnustolle. Alustavan selvityksen mukaan FINIBA-lintualue ja valtakunnallisesti merkittävien kallioalueiden luettelossa oleva kallioalue (Kettukaarat-Mörönkallio) sijaitsevat suunnitellulla voimalinjalla. Lisäksi ydinvoimala-alueelta lähtevä linja leikkaisi maankohoamisrannikon sukkessiometsiä, jotka edustavat koko maassa erittäin uhanalaista luontotyyppiä (EU:n luontodirektiivin liitteen I

luontotyyppi). Tavoitekohdassa mainittuja seikkoja kaavassa ei siis ole riittävästi huomioitu.

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet: Ydinvoimamaakuntakaava ei edistä Perämeren rannikkoalueen luonto- ja kulttuuriarvojen säilymistä Hanhikivenniemellä. Kaavan mukainen ydinvoimalaitoksen sijoitus ei edistä, vaan heikentää lähialueen asumisen edellytyksiä ja voi myös heikentää tiettyjen elinkeinotoiminnan alojen säilymisen ja kehittämisen edellytyksiä esim. maatalouden ja matkailun osalta, voimajohtolinjoilla myös metsätalouden osalta. Hanhikiven alueen erityispiirteitä kaavassa on tunnustettu, mutta ei riittävästi turvattu, jotta alueen luonnonolojen, luonnon kestokyvyn ja kulttuuriarvojen turvaaminen toteutuisi. Kaavan mukainen ydinvoimala-alue ei myöskään tue Parhalahden omaleimaisen kylä- ja kulttuuriympäristön säilymistä ehyenä, vaan rikkoo sitä maisemallisesti voimakkaasti. Maankohoamisrannikolla otetaan huomioon maankohoamisen taloudelliset ja ympäristölliset vaikutukset olemassa olevaa rakennetta uudistettaessa ja uutta suunniteltaessa. Jokien suistoalueilla kiinnitetään erityistä huomiota maiseman ja luonnontalouden erityispiirteisiin. Rakentamisen sijoittelussa turvataan maankohoamisrannikolle ominaisten luonnon kehityskulkujen alueellinen edustavuus. Kaavassa ei turvata erittäin uhanalaisen luontotyypin, maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsien alueellista edustavuutta, vaan heikennetään sitä erittäin merkittävästi. Alueellinen ympäristökeskus (27.11.2009) on lausunnossaan todennut tämän luontotyypin edustavuudesta ja merkityksestä Hanhikiven alueella seuraavaa:

"Primäärisuknessiometsiä käsittelevässä raportissa todetaan edelleen, että mukaan laskien Natura-alueilla ja suojelualueilla esiintyvät suknessiometsäsarjat sekä Merestä metsäksi - hankkeen edustavimmat suknessiometsäkohteet Hanhikiven alue on maakunnallisesti tarkastellen todennäköisesti kymmenen merkittävimmän tätä luontotyyppiä edustavan kohteen joukossa huomioiden alueen pinta-ala sekä suknessiosarjan esiintyminen suhteellisen yhtenäisinä sarjoina. Maakunnan rannikon Natura-alueita vertailtaessa on kuitenkin havaittavissa, että Hanhikiven veroista kokonaisuutta ei kyseisen luontotyypin määrässä kuitenkaan niiden joukossa ole yhtään. Sama asia ilmenee raportin taulukosta 3-1, vaikka asiaa ei ole tällä tavalla siinä eritelty. Yhtä kaikki: käytävissä oleva aineisto osoittaa, että Hanhikivi on kaikkein edustavimpia ja laajuudeltaan ja yhtenäisyydeltään edustavin primäärisuknessiometsien esiintymisalue Pohjois- Pohjanmaalla."

Yhteenvetona valituksessa Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan suhteesta valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumiseen tai edistämiseen todetaan, että kaava jättää suuren osan alueidenkäyttötavoitteista huomioimatta, on useiden alueidenkäyttötavoitekohtien vastainen eikä enimmiltä osin edistä alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ydinvoimamaakuntakaava on siten myös MRL 24 §:n vastainen.

Kaava on voimassaolevan maakuntakaavan suunnittelumääräysten vastainen. Voimassa olevassa maakuntakaavassa (vahvistettu ympäristöministeriössä 17.2.2005) Hanhikivenniemen alueella korostuvat luonto- ja kulttuuriarvot sekä virkistyskäytön kehittäminen. Ydinvoimamaakuntakaavan laadinta (maankäytön suunnittelu) on voimassa olevan maakuntakaavan Hanhikiven alueen kaavamerkintöjä koskevien suunnittelumääräysten vastainen. Luonnonsuojelualue: Voimassa olevassa kaavassa Parhalahden-Syöläinlahden ja Heinikarinlammen luonnonsuojelualueet. Suunnittelumääräys: Alueen ja sen ympäristön maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta, vaan pyritään edistämään alueen luonnon monimuotoisuuden sekä alueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä. Kaavan laadinta ei edistä ko. suojelualueiden ekologisten yhteyksien säilymistä Hanhikiven alueen muihin luontoarvoiltaan merkittäviin kohteisiin, mm. arvokkaisiin lintualueisiin (FINIBA) ja merenrantaniittyihin.

Luonnon monikäyttöalue: Voimassa olevassa kaavassa koko Hanhikivenniemi. Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen. Kaavassa Hanhikiven alue on

kokonaisuudessaan rajattu tämän kaavamerkinnän ulkopuolelle, mitä ei voida pitää suunnitelmääräyksen tarkoittamana maankäytön suunnitteluna luonnon monikäyttöalueeksi varatulla alueella.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue: Voimassa olevassa kaavassa keskeinen osa Hanhikivenniemeä. Suunnitelmääräys: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja. Kaava ei noudata Hanhikiven alueen keskeistä osaa koskevaa voimassa olevaa suunnitelmääräystä. Kaavan toteutumisen myötä alueen monimuotoisuus heikkenisi merkittävästi, vaarantaen samalla linnuston ja kasvien elinoloja. Voimassa olevan kaavamerkinnän alueella on Hanhikivenniemellä luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain tarkoittamia arvokkaita luontotyyppisiä ja kohteita, luontodirektiivin liitteen 1 mukaista luontotyyppiä, luontodirektiivin liitteen II/1V nojalla rauhoitettujen kasvien esiintymisalueita, lintudirektiivin liitteen 1 mukaisten lintulajien esiintymis- ja pesimäalueita sekä linnustollisesti arvokas FINIBA-alue.

Maisemakallioalue: Voimassa olevassa kaavassa Hanhikiven ja Halkokarin sekä Kettukaaret-Mörönkallion valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet. Suunnitelmääräys: Merkinällä osoitetaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet. Kaavassa merkintä on poistettu Hanhikiven kallioalueen keskeisiltä osilta, koska merkinnän perusteena ovat kallioalueen luonto- ja maisema-arvot kaavan toteutuessa suurelta osin häviäisivät. Lähtökohtana tulee kaavaa laadittaessa kuitenkin olla, ettei tällaisia valtakunnallisesti arvokkaiksi merkittyjä luontokohteita hävitetä. Voimalla-alueelle jottavan voimajohtolinja on kaavassa suunniteltu kulkevan Kettukaaret-Mörönkallion alueen kautta, mikä voi vaarantaa myös tämän kallioalueen luonto- ja maisema-arvojen säilymisen.

Kaava on ristiriidassa maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman kanssa.

Hanhikivien ydinvoimamaakuntakaavan kaavaselostuksessa todetaan maakunnan suunnitteluun kuuluviksi maakuntasuunnitelma, maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma eli maakuntaohjelma. Laki alueiden kehittämisestä (1651/2009, 25 §) toteaa: "Maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon maakuntasuunnitelma, valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet, hallinnonaloittaiset aluestrategiat ja maakuntaa koskevat muut tässä laissa tarkoitetut ohjelmat." ja edelleen: "Viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelmat ja niiden toteuttamissuunnitelmat, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluekehitykseen sekä huolehtia, ettei toimenpiteillä vaikeuteta niiden toteuttamista." Ydinvoimamaakuntakaavan valmistelussa ei ole alueiden kehittämistä koskevan lain 25 §:n vastaisesti huomioitu voimassa olevaa maakunnan alueiden käytön suunnittelua ohjaavaa maakuntasuunnitelmaa ja alueellista kehittämisohjelmaa eli maakuntaohjelmaa.

Voimassa olevassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmassa, joka siis on huomioitu maakuntaohjelmaa laadittaessa, ei ole käsitelty ydinvoiman rakentamista. Uuden maakuntasuunnitelman 2030 laatiminen on käynnissä. Valmistella olevassa maakuntasuunnitelmassa (luonnos), joka ulottuu vuoteen 2030, on otettu lyhyesti kantaa ydinvoimalasuunnitelmaan: "Jos alueelle suunniteltu ydinvoimala toteutuu, sen merkitys on suuri." Maakuntasuunnitelman 2030 visioksi luonnoksessa on määritelty mm. seuraavia asioita:

"Pohjoispohjalaiset tekevät luottavasti tulevaisuutensa Pohjois-Pohjanmaa on hyvinvoinnin, laadukkaan elinympäristön ja monimuotoisen luonnon maakunta. Samalla se on kansainvälinen ja elinvoimaisten alueiden yrittäjyysmaakunta kärkenään Oulu, tasapainoisesti kehittyneen Suomen toinen keskus. Pohjois-Pohjanmaan ainutkertaisen monimuotoinen luonto Kalajoen hiekkadyneiltä Kuusamon vaaramaisemiin on maakunnan erityinen valtti, laadukkaasti hoidetut taajamat ja muut asuin ympäristöt luovat viihtyisyyttä ja vetoa. Kaikesta näkee, että pohjoispohjalaiset arvostavat elinympäristöään sekä monimuotoista luontoa että kulttuuriympäristöä. Globaalit ympäristökysymykset -ilmasto, energia, makea vesi, luonnon monimuotoisuus - vaikuttavat alu-

eiden toimintaan lisääntyvästi. Pohjois-Pohjanmaa osallistuu eturivissä näiden ympäristöongelmien hoitoon ja tuottaa kansainvälisen tason energia- ja ympäristöosaamista. Maakunta lähtee mukaan ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutuu muutokseen hyvissä ajoin. Pohjois-Pohjanmaa kehittyy eurooppalaiseksi energiataitajaksi ja energiaosaamisesta syntyy kasvua. Luonnon monimuotoisuuden heikentyminen onnistutaan pysäyttämään, ja alue tunnetaan yhä paremmin monimuotoisesta luonnostaan."

Valmisteilla olevankaan maakuntasuunnitelman 2030 visiot monimuotoisen luonnon arvostamisesta ja sen heikentymisen pysäyttämistä eivät toteudu Hanhikiven ydinvoima-maakuntakaavassa. Kaavaehdotus ei myöskään tue maakuntasuunnitelman 2030 visiota kehittämisestä eurooppalaiseksi energiataitajaksi, koska energia-alan kasvua, työllisyyttä ja teknologian kehittämistä tulee ensisijaisesti tavoitella kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden mukaisesti uusiutuvan energiantuotannon aloilla.

Valmisteilla olevan uuden maakuntaohjelman 2010-2013 yhtenä poikkileikkaavana teeman mainitaan "Osaaminen", sisältäen mm. energia-, luonnonvara- ja ympäristöalan osamisalueen: "Aloja voimistaa ilmastomuutoksen torjuminen, mikä edellyttää energiatalouden siirtymistä uusiutuvan bioenergian suuntaan. Hajautetun energiatalouden lisääminen mm. maatiloilla vaatii koulutuksen ja tutkimuksen lisäämistä." Ilmasto-, energia- ja luonnonvarakysymyksistä valmisteilla olevan maakuntaohjelman 2010-2013 luonnoksessa todetaan:

"Ilmaston ja energiatalouden keskinäinen yhteys on erityisen selvä, mutta Pohjois-Pohjanmaalla myös uusiutuvat luonnonvarat liittyvät läheisesti energiaan ja ilmastoon. Alueen runsaita luonnonvaroja on mahdollista suunnata vähähiiliseen energiatalouteen tai hiilensidontaan. Maakunnalla on hyvät mahdollisuudet löytää ilmaston, energiatalouden ja luonnonvarojen kokonaisuudesta lähi vuosikymmenien kehitysvoima." Lisäksi luonnoksessa todetaan: "Kansallisena energiatalouden muutostekijänä voi maakuntaohjelmakauden lopulla vaikuttaa ydinvoiman lisärakentamisen käynnistyminen."

Voimassa oleva maakuntaohjelma 2007-2010 ei kuitenkaan sisällä tavoitteita ydinvoiman rakentamisesta tai ydinvoimala-alueen kaavoittamisesta Pohjois-Pohjanmaalle, eikä maakuntaohjelmaa ole huomioitu ydinvoimamaakuntakaavan valmistelussa, ei myöskään ydinvoimamaakuntakaavan kaavaselostuksen ehdotuksessa (18.1.2010). Kaava poikkeaa olennaisesti maakuntaohjelmassa 2007-2010 asetetuista maakunnan suunnittelun ja kehittämisen tavoitteista eikä tue asetettuja pyrkimyksiä kehittyneen alueellisen energiantuotannon, erityisesti bioenergian tuotannon avaintoimien edistämisestä.

Laissa alueiden kehittämisestä 25 §:ssä todetaan: "Maakuntaohjelma laaditaan kunnanvaltuustojen toimikausittain neljäksi vuodeksi. Maakuntaohjelman hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä toimielin. Maakuntaohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa." Voimassa olevaa maakuntaohjelmaa ei Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan laadittaessa ole kuitenkaan muutettu tai tarkistettu.

Viitaten MRL 25 §:ään valituksessa on todettu, että ydinvoimamaakuntakaavan osoittama ydinvoimalaitoksen sijoituspaikan ei voida katsoa olevan MRL 25 §:n mukainen, maakuntasuunnitelmassa osoitetun maakunnan tavoitellun kehityksen (maakunnan kehittämisen) kannalta tarpeellinen alue. Ydinvoimamaakuntakaavan mukaista aluevarausta Hanhikiven alueelle sijoitettavalle ydinvoimalaitokselle ei MRL 25 §:n mukaisesti tule myöskään osoittaa, koska ko. hankkeen ei voida katsoa olevan alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta tai useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamisen kannalta tarpeen. Ydinvoimamaakuntakaava on siis MRL 25 §:n vastainen.

Kaavapäätös perustuu kokouksessa esitettyihin virheellisiin tietoihin (Laguna), puutteellisiin selvityksiin (YVA) ennenaikaisiin päätöksiin. Maakuntavaltuuston kokouksessa 22.2.2010 kyseenalaistettiin suunnitellun ydinvoimalan ja ydinvoimakaavan vaikutus Pyhäsalmen kaivokselle suunnitellun Laguna-projektin mahdollisuuteen toteutua. Valtuustoon puheenjohtaja toi tuolloin esille professorien antaman lausunnon (Liite 8), jonka pe-

rusteella kielteistä vaikutusta ei olisi. Välittömästi muutamat valtuutetut ilmoittivat heillä olevan samojen henkilöiden antaman lausunnon, joka kertoi vaikutuksista muuta, kuin puheenjohtaja kuvaama (liite 9). Valtuutettu teki kokouksessa esityksen, että asia tutkitaan ennen päätöstä, mutta puheenjohtajan johdolla esitys äänestettiin kumoon ja päätöksen pohjaksi jäi virheellinen asiakirja. Asia varmistui pian kokouksen jälkeen, kun Työ- ja elinkeinoministeriö, jolle lausunto oli tehty, luovutti oikean lausunnon julkisuuteen.

Yhdistys on useaan otteeseen vedonnut maakuntahallitukseen (Liite 5), viranhaltijoihin ja maakuntavaltuutettuihin (Liite 6), että kaava-asian valmistelussa, kaavan perusteissa, käsittelyssä ja aikatauluissa otettaisiin huomioon prosessin laajuus ja että kaavaa ei siitä syystä kiirehdittäisi tarpeettomasti. Ottaen huomioon kaavaan liittyvät muut osatekijät (ympäristövaikutusten arviointi, periaatepäätösvaihe, yleis- ja asemankaavan laatiminen), jotka kaikki ovat olleet osittain päällekkäisiä prosesseja ja liittyneet toisiinsa, on maakuntakaavan valmistelu viety läpi kohtuuttoman nopealla aikataululla ja jopa siten, että kaikki asiaan liittyvät selvitykset ja tutkimukset eivät ole olleet nähtävillä esimerkiksi kaavaehdotuksen lausuntoaikana. Kaavan lähdeaineistona on kuitenkin käytetty pääosin Fennovoiman teettämiä YVA-selvityksiä ja myös työ- ja elinkeinoministeriön Fennovoimalta edellyttämiä YVA-lisäselvityksiä.

Fennovoiman YVA-selvityksissä tehtyjä johtopäätöksiä on käytetty kaavan perustana, eikä eri vaiheissa jätettyjä lausuntoja ja mielipiteitä ole huomioitu kaavaa valmisteltaessa. Kaava-aineistoon kuuluvia lausuntoja ja eri vaiheissa annettuja palautteita ei ole viety kaavan ohjausryhmän käsittelyä pidemmälle. Maakuntavaltuutetut ovat hyväksyneet kaavan puutteellisin tiedoin. Viime vaiheessa Fennovoimalta vaaditut YVA-lisäselvitykset koskivat pääosin juuri Pyhäjoen vaihtoehtoa. Nämä lisäselvitykset toivat esille tarkentavaa tietoa Hanhikiven alueen luontoarvoista, mutta ne eivät olleet lausuntoajan puitteissa saatavilla ja jäivät näin ollen huomioimatta lausunnoissa.

Yhdistys on myös huomauttanut kirjeellä 19.2.2010 maakuntavaltuustoa ja viranhaltijoita siitä, että maakuntahallituksen päätöksen oikaisuvaatimuksen jättöaika (4.3.2010 saakka) on vielä meneillään, kun valtuusto käsittelee ja päättää kaavasta 22.2.2010.

Oikaisuvaatimuksen käsittely. Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntahallitus ei ole kuntalain (1995/365) 89 §:n mukaisesti käsitellyt yhdistyksen Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan ehdotusta koskevasta maakuntahallituksen päätöksestä § 8/ 25.1.2010 tekemää oikaisuvaatimusta (1.3.2010, liite nro 10) viipymättä eli seuraavassa kokouksessaan 15.3.2010, vaan on käsitellyt oikaisuvaatimuksen vasta kokouksessaan 12.4.2010.

Huomautuksista, vetoomuksista ja pyynnöistä huolimatta kaava on valmisteltu kiireellä, se perustuu puutteellisiin tietoihin, sen käsittelyn eri vaiheissa on tehty virheitä ja kaavapäätös on tehty tietoisena siitä, että päätös perustuu virheelliseen menettelyyn.

Jos kaava toteutuisi (asukkaiden, maanomistajien ja muiden osallisten näkökulma)

Jos kaava toteutuisi (asukkaiden, maanomistajien ja muiden osallisten näkökulma) Kuntalaiset, kuten myös monet yhdistyksemme jäsenet ovat laajasti arvioineet ydinvoimalan rakentamisen, jonka kaava vahvistuessaan sallisi, vaikutuksia seurauksia kuntien ja kylien tulevaisuuteen. Edessä olisi pitkä ja vaikea taistelu eri oikeusasteissa, joissa tutkittavaksi tulisivat mm. mahdolliset kansallisten lakien ja EU-direktiivien rikkomukset, maanomistusoikeuden suoja ja pakkolunastusoikeuden ratkaiseminen ylimmissä oikeusasteissa (olisi ennakkotapaus Suomessa). Useat maanomistajat mm. yhdistys ovat kieltäytyneet myymästä tai vuokraamasta maita ja vesialueita Fennovoimalle (Liite 27). Näin ollen Fennovoimala ei ole rakentamisluvan mukaista hallintaa tarvitsemistaan maa-alueista, mm. satama- ja jäähdytysveden ottoalue puuttuvat. Kaava toteutuessa tuhoaisi yhden merkittävimmistä ja edustavimmista yhtenäisenä säilyneestä maankohoamisrannikon sukkessiometsäsarjojen

esiintymisalueesta, joiden suojelussa Suomella on erityisvastuu EU:ssa. Kaavan toteutuminen häiritäisi myös koko pohjoisen Skandinavian arktisten muuttolintujen tärkeintä muuttoreittiä, vaikuttaisi erittäin negatiivisesti kansallisesti ja osin kansainvälisesti (FINIBA) merkittävään, useiden uhanalaisten lintulajien esiintymis- ja muutonaikaiseen levähdysalueeseen. Kaavan toteutuminen myös merkittävästi heikentäisi tai jopa tuhoaisi eräiden uhanalaisten kasvilajien esiintymisalueita ja vaarantaisi näin ko. kasvilajien säilymistä.

Aiheuttaisi "alkuperäisväestön" vaihtumisen muualta tulleisiin komennustyöläisiin, jotka oleskelsivat alueella vain väliaikaisesti, mutta kuitenkin muuttaisivat alueen asukasrakenteen täysin. Ydinvoimalaa ja kaavaa kannattavat eniten juuri ne, joiden elämään mahdollinen rakennustyömaa ei juuri vaikuttaisi, vaan jotka toivovat hankkeesta taloudellista hyötyä itselleen.

Alueen rannat ovat hyvin matalia ja jäähdytysvesien vaikutukset mitä ilmeisimmin on arvioitu puutteellisesti, ottaen huomioon vesistön tila jo olemassa olevilla laitosalueilla, joissa vesistöt ovat huomattavasti syvemmät. Kaavassa merkitty uusi luo-alue, joka on suunnitellun laitosalueen vuoksi siirretty, on merkitty juuri alueelle, jossa lämmenneen veden vaikutus olisi kaikkein pahin. Täten luo-merkintä menettäisi merkityksensä sille osoitetulla alueella.

Kaava toteutuessaan voisi ratkaisevalla tavalla vaikuttaa kansainvälisen neutriinotutkimushankkeen saamiseen Suomeen ja käytännössä estää Laguna-hankkeen toteutumisen Pyhäsalmen kaivoksella, joka olisi tutkimukselle maailman laajuisesti paras paikka alun perin suunnitelluista.

Mikäli kaava toteutuisi (siis Fennovoima saisi luvan ja se valitsisi paikakseen Pyhäjoen), aiheuttaisi se myös korvausvaatimuksia taloudellisista menetyksistä ja aiheutetuista vahingoista. Yhdistys tulisi myös rakentamislupavaiheessa vaatimaan rakentajalta, että se käyttäisi parasta mahdollista saatavilla olevaa tekniikkaa, joka Pyhäjoen hankkeen kohdalla tarkoittaisi suljetun jäähdytyskierron käyttämistä, jotta vesistölle ja sitä kautta muulle ympäristölle aiheutuvat vahingot voitaisiin minimoida.

Suunnitelmat Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuudesta uusiutuvan energian tuottajana ja kehittämisalueena voitaisiin unohtaa. Rautaruukin tehdas Raahessa on olemassa oleva esimerkki siitä, miten pienten yksiköiden kehitys tällä alueella on riippuvaista Rautaruukin päätöksistä ja siitä miten pienyritykset mukautuvat suurten tahtoon. Lisäksi pääomien sitominen useiksi kymmeniksi vuosiksi suurhankkeisiin heijastuisi luultavasti siten, että pienemmät hankkeet eivät kiinnosta.

Ydinvoimakaavan ja samalla koko hankkeen vaikutuksia kuntalaisiin ja yhteisöihin sekä kuntalaisten tahto vaikuttaa asuin ympäristöään koskevaan päätöksentekoon kuvaavat liitteinä olevat perusteelliset ja perustellut lausunnot ja palautteet, joita on prosessin kuluessa jätetty useita. (Mm. liitteet: 11-16, 18-23, 25 ja 26).

Edellä esitetyillä kaavan sisältöperusteilla sekä kaavan valmistelussa ja käsittelyssä tehtyjen virheiden perusteella yhdistys ja allekirjoittaneet vaativat, että ympäristöministeriö jättää valituksenalaisen ydinvoimamaakuntakaavan lain vastaisena vahvistamatta.

Vaativus ettei kaavaa määrätä tulemaan voimaan ennen kuin sen on saanut lainvoiman. Pohjois-Pohjanmaan liitto on kaavapäätöksessään esittänyt, että samanaikaisesti laadittavat Hanhikiven alueen osayleiskaava ja asemakaava voidaan tietysti edellytyksin, ympäristöministeriön harkinnan mukaan, hyväksyä maakuntakaavan vahvistuspäätöksen jälkeen, ennen kuin se on saanut lainvoiman. Yleis- ja asemakaavat hyväksytään Pyhäjoen kunnanvaltuustossa ja Raahen kaupunginvaltuustossa. Valituksessa on vaadittu, että ympäristöminis-

teriö ei määrää kaavaa tulemaan voimaan ennen kuin kaikki valitukset on tutkittu ja että nyt jo hyväksyttäväksi valmisteltavia osayleiskaavoja ja asemakaavoja ei voida hyväksyä ennen maakuntakaavan lainvoimaisuutta.

Fennovoimalla ei ole hallinnassaan tarvittavia maa-alueita Pyhäjoella, eikä se voi saada kaikkia maita edes pakkokeinoin. Pyhäjoen kunta käyttää arveluttavia keinoja laatiessa kaavoitus- ja maankäyttösuunnitelmia etupainotteisesti (maakuntakaava vahvistamatta) pyrkiäkseen käyttämään pakkolunastustoimia, joita se ei kuitenkaan MRL:n mukaan voi käyttää yksityisen yhtiö hyväksi. Tässä kaavassa sovelletaan nyt ensimmäistä kertaa voimassa olevia MRL:n säännöksiä ja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita päätettäessä maakuntakaavasta ydinvoimalaa varten. Tästä syystä on välttämätöntä, että maakuntakaava voisi tulla voimaan vasta, kun se on saanut lainvoiman.

2) Kaksi yhdistystä

Valittajat vaativat, että maakuntakaavan muutosta ei vahvisteta, koska kaava ei toteuta maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n vaatimusta alueidenkäyttötavoitteiden edistämisestä eikä täytä sille 28 §:ssä asetettuja sisältövaatimuksia ja on muutoinkin lainvastainen. Pyhäjoen Hanhikivenniemi ei sovellu ydinvoimalan sijoituspaikaksi.

Vaatimuksiin valittajat perustelevat seuraavasti: Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluerakenteen ja alueiden käytön kannalta. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteutumista. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää muun muassa 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä; 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä ja 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä.

Maankohoamisrannikon suojeluvaade. Maakuntakaavaa laadittaessa on otettava valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioon ja kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin (MRL 28 §).

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat koskea muun muassa asioita, joilla on merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- ja luonnonperintöön (MRL 22 §). Kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja koskevan alueidenkäytön yhtenä yleistavoitteena on elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilyminen. Erityisesti on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.

Lisäksi alueidenkäytöllä on edistettävä luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityisten aluekokonaisuuksien säilymistä. Erityisen merkittävänä aluekokonaisuuksina mainitaan rannikkoalue, Lapin tunturialueet ja Vuoksen vesistöalue. Alueiden erityispiirteet tulee tunnistaa ja alueidenkäyttö sovittaa mahdollisimman tasapainoisesti yhteen poikkeuksellisten luonnonolojen, luonnon kestokyvyn ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi. Maankohoamisrannikolla otetaan huomioon maankohoamisen taloudelliset ja ympäristölliset vaikutukset olemassa olevaa rakennetta uudistettaessa ja uutta suunniteltaessa. Rakentamisen sijoittelussa turvataan maankohoamisrannikolle ominaisten luonnon kehityskulkujen alueellinen edustavuus.

Voimassa olevassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa maankohoamisrannikon luonnonperinnön säilymisen turvaaminen on otettu huomioon. Kaavaselostuksessa 17.2.2005 on maakunnallisena alueidenkäyttötavoitteena maakunnan kansainvälisen ja valtakunnallisen aseman vahvistuminen, joka ympäristön osalta tarkoittaa, että maakunnan kansainvälisen vastuun mukaisesta ympäristöarvojen säilymisestä huolehditaan. Niitä ovat maankohoamisrannikko, suoluonto, pohjoiset luonnonmetsät ja kulttuuriperintö. Kaavakartassa maankohoamisrannikolle ei ole omaa aluemerkinä, mutta sen erityispiirteiden huomioon ottamiseksi on laadittu kehittämisperiaatteet. Niiden konkretisoimiseksi rannikon luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita on osoitettu luomerkinnällä. Merkittävien suojelualueiden ulkopuolinen maankohoamisrannikon kehityssarjaa vaaliva kaavavaaraus sijaitsee Pyhäjoen Hanhikivenniellä. Merkinä kattaa koko niemen, joka kaavaselostuksessa erikseen mainitaan laajaksi ja monipuolisesti maankohoamisrannikon luontoarvoja omaavaksi alueeksi.

Pohjois-Pohjanmaan seutukaavassa 1990 Hanhikivenniemi oli varattu teollisuusalueeksi (Tr-1). Kaavassa osoitettiin teollisuusaluevarauksia kaikkiin kuntakeskuksiin Hailuotoa ja Temmestä (nykyisin osa Tyrnävää) lukuun ottamatta. Lisämerkintä r tarkoitti vaihtoehtoista tai pitkän aikavälin reservialuetta ja suunnittelumääräys 1 sitä, että seutukaavaa yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on varauduttava suurteollisuuden sijoittumiseen alueelle. Sen sijaan seutukaavassa ei ole lainkaan mainintaa maankohoamisrannikon luonnon erityispiirteistä eikä niiden suojelutarpeista. Kaavassa ei ole minkäänlaisia varauksia maankohoamisrannikon suojelutarpeiden säilymiseksi, vaan rannikkoalueet on osoitettu pääosin (loma-asutuksen) rakentamisalueiksi.

On selvää, että seutukaava on erittäin vanhentunut. Fennovoiman valinta Hanhikivenniemen ydinvoimalan sijoituspaikaksi perustuu kuitenkin samantapaiseen arvioon alueen soveltuvuudesta kuin oli seutukaavankin teollisuusaluevarauksen lähtökohtana. Paikan valinnassa on otettu huomioon teknistaloudelliset tekijät ja hankkeen painoarvo on katsottu niin suureksi, että uusinkaan tieto luonnonympäristön olosuhteista ja arvoista ei estä kaavamuu-
tosta. Asian varmistamiseksi hankkeen vaikutusten arvioinnissa ei selvitettykään muun muassa maankohoamisrannikon metsien kehityssarjat -luontotyyppin tilaa, edustavuutta ja merkitystä sekä suojelun tarvetta Hanhikivenniellä, vaikka juuri se oli nykyisen kaavan keskeisintä sisältöä.

Jälkikäteen on selvitetty Fennovoima Oy:n toimesta 'Hanhikiven alueen merkittävyys primäärisukessiometsien alueena' (raportti 5.2.2009 Pöyry Environment) ja tarkasteltu primäärisukessiometsiä Pohjois-Pohjanmaalla (raportti 1.12.2009 Pöyry Energy Oy). Molemmat selvitykset on laadittu olemassa olevien selvitysten ja kartta-aineiston pohjalta. Vaikka alueellisessa tarkastelussa vähätellään Hanhikivenniemen merkitystä, siinäkin myönnetään Hanhikivenniemen ainutlaatuisuus ehyen kehityssarjan suojelumahdollisuutena.

Maakuntakaavaehdotus on ollut nähtävillä 30.9.–29.10.2009. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen lausunnot Fennovoiman ydinvoimalahankkeen YVA-menettelyn jälkeisistä lisäselvityksistä (lausuntopyyntö 30.10.2009) on annettu 27.11.2009 (PPO-2009-L-403-256) ja 17.12.2009 (luonnonsuojelulain 65 §:n vaatima lausunto POP-2009-L-683-255 ja täydentävä lausunto 1.2.2010 POPELY/15/07.04/2010). Ehdotuksen laatijalla on kuitenkin ollut kaavavalmistelun kiirehtimisestä huolimatta riittävän hyvin tiedossa Hanhikivenniemen erityisasema maakuntakaavan maankohoamisrannikon suojelua koskevan maankäytön ohjauksessa. Se ei kuitenkaan ole vaikuttanut kaavamutoksen tekemiseen. Muutos on ollut sisällöltään käytännöllisesti katsoen muuttumaton luonnosvaiheesta alkaen lähtökohtaan täyttää kaikki Fennovoiman hankettaan varten esittämät vaateet. Kaavoittajakin toteaa karusti vaikutusmahdollisuutensa luovuttaneena, että niemenkärjen alue muuttuisi sen seu-

rauksena teollisuusalueeksi ja sen luonto pirstoutuisi niin, että sen merkitys maankohoamisrannikon katkeamattoman sukkessiokehityksen mallina heikkenisi selvästi.

Sen merkitystä kaavoittaja kuitenkin vastoin parempaa tietoaan vähättelee. Kaavaselostuksen 22.2.2010 taulukossa, joka kuvaa Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan tärkeimpien vaikutusten kohdistumista, kaavoittaja esittää, että maankohoamisrannikon sukkessiosarjojen edustavuuden heikentyminen on paikallisesti erittäin merkittävää ja myös maakunnallisesti luonnon monimuotoisuutta laadullisesti selvästi heikentävää.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin (Suomen ympäristö 8/2008) mukaan maankohoamisrannikon metsien kehityssarjat -luontotyyppi on äärimmäisen uhanalainen (CR). Maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät kuuluvat puolestaan luontodirektiivin liitteessä I lueteltuihin yhteisön tärkeinä pitämiin luontotyyppisiin, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Luontodirektiivin toteuttamisen seurantaraportin (YM2007-00315) mukaan luontotyypin suojeleminen on epäsuotuisalla ja riittämättömänä tasolla (esiintyvyys, rakenne ja toiminta, ennuste tulevaisuudesta ja kokonaisarvio).

Suomen uhanalaisten luontotyyppien arviointityössä primäärisuknessiometsien esiintymisalueen laajuudeksi Suomessa on arvioitu noin 24 000 hehtaaria. Arvioinnissa luontotyypin maantieteellisestä vaihtelusta todetaan, että vyöhykkeet ovat selvempiä ja laajempia alavilla rannoilla Merenkurkusta pohjoiseen. Suomenlahdella ei maankohoamisen hitauden takia edes katsottu esiintyvän primäärisuknessiometsiä, kun taas Perämerellä maankohoamisen nopeus on niin suurta, että matalilla rannikkoalueilla uutta kasvualuetta paljastuu, mikä pitää yllä vyöhykkeisyytenä ilmenevää kasvuolojen muutosta. Luontotyypin painopistealueina voidaan pitää Merenkurkkua ja Perämerta. Pitkiä, ehjiä sukkessiosarjoja on jäljellä hyvin vähän, lähinnä vain suojelualueilla.

Luontotyyppien ja lajien seuranta luonto- ja lintudirektiiveissä (Suomen ympäristö 14/2008) -raportin mukaan maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät -luontotyypin seuranta ei ole, mutta sen tarve on erittäin suuri. Myös esiintymätieto on puutteellista. Tiedon lisäämiseksi raportissa esitetään inventointia, jolle olisi tarvetta etenkin Natura-alueiden ulkopuolisilla mannerrannoilla. Esiintymien kartoituksessa olisi löydettävä ainakin pitkät, edustavat sukkessiosarjat. Raportin mukaan seuranta tulisi tehdä maankäytön yhteydessä.

Kaavaselostuksessa 22.2.2010 on sivun 33 kartassa esitetty Perämeren rannikon primäärisuknessiovaiheen metsien kehityssarjoja tai niiden osia. Pääosa esiintymistä on suojelualueilla. Niilläkin kehityssarjasta on suojeltu yleensä vain osa. Esimerkiksi Liminganlahti on lintuvesi, jonka rajaukseen varsinaista ranta-aluetta sisältyy vain kapea vyöhyke. Suojelualueisiin sisältyy myös vähän kivikkorantojen sukkessiovyöhykkeitä. Äärimmäistä uhanalaisuutta ei vähennä se, että suojellaan jo suojeltu eikä varsinkaan, jos siihenkin kohdistuu heikentäviä vaikutuksia hankkeen takia.

Voimassa olevan maakuntakaavan laadinnan yhteydessä alueidenkäyttötavoitteen mukaisesti maankohoamisrannikon luontotyyppien lisäsuojelumahdollisuus otettiin huomioon. Sen ohella luontotyypin kartoitus ja suojelutarve on Pohjois-Pohjanmaalla priorisoitu metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman kokeiluvaiheessa ns. Merestä metsäksi -hankkeessa sekä nyt varsinaisessa Metso-ohjelman toteutusvaiheessa.

Kaavoittaja arvioi maankohoamisrannikon katkeamattoman sukkessiokehityksen mallin heikennyksestä aiheutuvan kompensoinnin tarvetta Jos kaavoittaja olisi täyttänyt maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vaatimuksen riittävästä tutkimuksista ja selvityksistä kaavan laadinnassa eikä vain pitäytynyt hankkeesta vastaavan tuottamiin selvityksiin ja valitseisiin

painotuksiin, sille olisi paljastunut, että korvaavaa kohdetta ei ole löydettävissä. Kompensointia koskevalla esityksellään kaavoittaja kiertää velvollisuutensa punnita maankäyttö- ja rakennuslain hengessä kaavoittajan vastuu maankohoamisrannikon erityispiirteiden säilyttämisessä.

Maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät on Suomen vastuuluontotyyppi. EU:n alueella luontotyyppiä esiintyy vain Suomessa ja Ruotsissa. Maankohoamisrannikon metsien kehityssarjat -luontotyyppin äärimmäinen uhanalaisuus sekä luontodirektiivin priorisoidun maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät -luontotyyppin epäsuotuisa ja riittämätön suojelutaso edellyttävät lisäsuojelua. Hanhikivi on laajuudeltaan ja yhtenäisyydeltään edustavin primäärisuknessiometsien esiintymisalue Pohjois-Pohjanmaalla, kuten Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen 27.11.2009 lausunnossa todetaan. Myös Merestä metsäksi -hankkeen kartoitustuloksien perusteella on selvää, ettei vastaavaa ehyttä sarjaa ole muualta löydettävissä. Maakuntakaavoittaja on tehnyt virheen sivuuttaessaan luontotyyppin suojelutarpeen ja samalla laiminlyönyt maakuntakaavan sisältövaatimuksen ja alueidenkäyttötavoitteen huomioon ottamisen. Kaavoittajan olisi pitänyt todeta selvitysten perusteella johtopäätöksensä, ettei Hanhikivenniemeä koskeva kaavamuutos ole mahdollinen.

Vaikutukset linnustoon. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ydinvoimakaavaa valmisteltaessa linnusto oli alun perin mitättömässä roolissa, vaikka Hanhikiven alue on koko Suomen mitassa kuuluisa erityisesti muuton kerääjänä. YVA-prosessissa linnustosta hankittiin kuitenkin Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen vaatimuksesta runsaasti lisää tietoa (Luoma 2009, Tuohimaa 2009), mutta tietoa ei ole lainkaan otettu huomioon kaavan valmistelussa.

Johtopäätöksenä olisi pitänyt olla maakuntakaavan suojeluvarausten reilu laajennus Hanhikivenniemen pohjoisrannalla ns. Takarannan alueella, joka selvityksissä osoittautui vielä tärkeämmäksi muuttolevähdyks- ja sulkasatopaikaksi kuin lintuvesi- ja Natura-ohjelman suojaama Parhalahden-Syöläntinlahden alue.

Sinänsä kaavamuutoksen selostuksen linnustoa kuvaava kappale (1.4.6 Luonnonympäristö ja merkittävät luontokohteet) on asiallinen ja esitettyyn tutkimustietoon perustuva: "Hanhikivenniemi on linnuston kannalta monipuolista muutto-, levähdys- ja pesintäaluetta. Pesivä vesi- ja rantalinnusto on monipuolinen vaihtelevien elinympäristöjen vuoksi. Hietakarinalahti ja sen pohjoispuolella oleva laaja rantaniittyalue muodostavat linnustollisesti merkittävän elinympäristökokonaisuuden (FINIBA-alue) ja ranta-alueet puolestaan muodostavat oman linnustollisen kokonaisuutensa. Niemen sisäosissa pesii lähinnä metsälajeja. Selvitysalueella esiintyy kaksi erittäin uhanalaiseksi luokiteltua lintulajia: pikkutiira ja mustapyrstökuiri. Suomen pikkutiirakannasta 7 prosenttia pesii alueella. Alueella pesii lisäksi yksi salassa pidettävä uhanalainen laji. Takarannalla on huomattava merkitys sulkasatoalueena. Lintujen muutto on hyvin runsasta. Esimerkiksi laulujoutsenia arvioidaan muuttavan keväällä valoisaan aikaan noin 10000 yksilöä ja syksyllä 15000 yksilöä. Erityispiirteensä on se, että suuri osa maa-alueita muutoin välttelevistä muuttajista ylittää kapean niemen." Kappaleessa esille tulevaa alueen ainutlaatuisuutta ei kuitenkaan käsitellä mitenkään myöhemmässä vaikutusarviokohdassa.

Linnuston vaikutusarvio, joka on tehty Natura-arvion (Kyykkä, Parviainen, Lievonen, & Ylitulkila 30.9.2009) yhteydessä, viittaa kaikessa taustatöihin, etenkin Tuohimaan selvitykseen, mutta vaikutusten "arviointi" typistyy tilaajalle edulliseksi väitelistaksi siitä, että mitään vaikutuksia ei ole. Kaavaselostuksen luvussa 4.4 "Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen" linnustoa käsitellään erittäin puutteellisesti. Ydinvoimalan jäähdytysveden lämpökuorman todetaan voivan lisätä rantaniittyjen umpeenkasvua ja

haitata uhanalaisten lajien säilymistä - tämä tosin kiistetään myöhemmin - mutta asian yhteyttä linnuston olosuhteisiin ei käsitellä lainkaan.

Arvioita ydinvoimalaitoksen ja siltä lähtevien suurjännitelinjoiden vaikutuksesta linnustoon on vain muutamia lauseita, jotka on selvästi muotoiltu jo ennen kuin varsinaiset linnustoselvitykset oli sisällytetty kaavan taustamateriaaliin. "Pesimälinnusto on runsas ja alueen kautta muuttaa etenkin suurikokoisia lajeja. Luontoarvojen vuoksi keskeinen osa niemestä on nykyisessä maakuntakaavassa osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi. Alueelle on jo toteutettu varsin paljon erilaisia luonnonsuojelukohteita. Lintujen muuttoreitille poikkisuuntaiset ja alueen matalan puuston yläpuolelle ulottuvat voimajohdot aiheuttavat törmäysriskin. Asiaan on mahdollista vaikuttaa teknisin keinoin. Mahdollisuus ilmajohtojen korvaamisesta maakaapelilla linnuston kannalta kriittisellä osuudella on tutkittavana."

Seuraava linnustoa edes hiukan käsittelevä kohta löytyykin vasta Natura-arviosta. Linnustotutkimuksessa esitettyjä muuttovirta-arvioita ei ole edes yritetty käyttää törmäysriskien arviointiin. Linnustoselvityksessä (Tuohimaa 2009) on selvästi esitetty, että monen lajin muuttovirrat ovat koko Suomen oloissa poikkeuksellisia: keväällä laulujoutsen 8000-11000, metsähanhi 12000-15000, merihanhi 4000-6000, merikotka 120-200, piekana 800-1200, kurki 4000-7000, töyhtöhyppä 4000-8000, isokuovi 6000-10000, naurulokki 50000-100000, sepelkyyhky 25000-35000 jne. Hanhikiven erikoisuus on se, että jopa kuikkalintujen muutto ylittää niemen, kun se yleensä kiertää ne meren puolelta. Muuttoviraksi on arvioitu 3000-5000 yksilöä keväällä.

Yömuuttoa ei ole tutkittu. Se ei keskity yhtä paljon kuin päivämuuhto, mutta epäilemättä yömuuttokin on vähintään yhtä voimakasta kuin Pohjanmaan rannikolla keskimäärin. Monen varpuslinnun muuttovirrat ovat väkisinkin satojen tuhansien yksilöiden luokkaa. Tästä on myös hyvin selviä kokoavia lauseita em. selvityksessä muun muassa sivulla 48: "Samanaikainen muutonhavainnointi eri puolilla Pohjanmaan rannikkoa on osoittanut, että juuri Hanhikiven alueella muutto on erityisen runsasta. Keväällä se on kaikki lajiryhmät huomioiden ilmeisesti jopa runsaampaa kuin missään muussa paikassa Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla. Suunnilleen samat lintuyksilöt muuttavat kaikkialla Raahan ja Uusikaarlepyyn välisellä rannikkoseudulla, mutta muuttovirta on paikoin hajanaisempi ja paikoin tiiviimpi. Samanaikaisten havaintojen perusteella muuttovirta on tiiveimmillään Kalajoen - Pyhäjoen -rantaosuudella."

Valitettavasti asiallisessa linnustotyössä ei tehty törmäysarvioita voimajohtoihin eikä muuttovirtaaineistoa ole käsitelty ollenkaan törmäysarvioiden laskemiseen vaikutusarviossa. Natura-arviossa (30.9.2009) on otettu perusteeksi kirjallisuudesta löydettyjä mielivaltaisia ja heikkoon empiiriseen pohjaan perustuvia lukuja. Kirjallisuudesta otettu yksi lintutörmäys per kilometri on yleistys mistä tahansa Suomen kolkasta. Edes Pernajanlahden luvut (15 lintua per kilometri) eivät kuvaa Hanhikiven tapausta, missä lintutiheys on muuttoaikana lajista riippuen 100-1000-kertainen keskimääräiseen pisteeseen verrattuna.

Kohdassa 4.4.1 "Vaikutukset Natura-alueisiin" linnustoa käsitellään parin lauseen verran: "Hankkeen YVA-selostuksessa arvioitiin vaikutuksia suunnitellusta voimalaitoksesta lähes kanden kilometrin päässä oleville Natura-alueille (Parhalahti- Syölätinlahti ja Heinikarinalampi). Arvion mukaan Heinikarinalammen alueesta noin 200 metrin etäisyydelle suunnitellut voimalinjat voivat vaikuttaa Natura-alueen arvoon lintualueena. Johtojen aiheuttaman törmäysriskin ei kuitenkaan arvioitu merkittävästi heikentävän Natura-alueen merkitystä sen suojeluperusteena olevien lintulajien pesimä- ja levähtämisympäristönä." Perusteluja ei esitetä.

Pahin virhe on vain Natura-alueella levähtävien lintujen laskeminen muuttovirtaan. Tämä johtaa esimerkiksi joutsenen kohdalla keväällä noin 30- ja syksyllä noin 40-kertaiseen aliarvioon, kun lukuna on käytetty 350 yksilöä muuttokaudessa todellisen 8000-11000 ja 15000 sijasta. Luku 350 on "johdettu" siitä, että Natura-alueilla on kerralla lepäillyt 100-20 joutsenta!

Koko tarkastelussa on unohtunut, että myös koko Hanhikivenniemen ylittävä muuttovirta on samoja lintuja, jotka lepäävät viimeistään Liminganlahden, Hailuodon ja Siikajoen Natura-alueilla. Natura-alueet eivät ole itseriittoisia, vaan vuorovaikutuksessa keskenään.

Lisäksi Natura-keskeinen tarkastelu on epämieliekäs, koska Hanhikiven alueen tärkein muuttolevähdys- ja sulkimiskeskus Takarannalla unohtui aikoinaan niin lintuvesiensuojeluohjelmasta kuin osin sen pohjalta tehdyistä Natura-rajauksistakin. Aluetta ei yksinkertaisesti vielä tunnettu ollenkaan. Takaranta, joka on taustaselvityksen mukaan tärkein muuttolevähdys- ja sulkasatopaikka ainakin 70 kilometrin matkalla pitkin Pohjanmaan rannikkoa, joutuisi ydinvoimalan ympäristössä jatkuvan häiriön kohteeksi ja menettäisi muun muassa merkityksensä Raahan seudun tärkeimpänä merihanhien poikue- ja sulkasatopaikkana. Lauhdevesien vaikutus olisi juuri täällä matalavetisellä alueella suurin, mikä voi muun muassa kasvillisuudelle aiheuttaa epäsuotuisia muutoksia.

Hanhikiven poikkeuksellisen suuri merkitys myös pesimälinnustolle on esitelty puutteellisesti. Merikotkan pesimäpaikan salaaminen ei ole mielekäästä, kun paikka on jäämässä ydinvoimalan huoltoalueen alle. Hanhikiven osin suojeltujen ja harvinaisen hyvin säilyneiden primäärisukkessiometsien merkitystä metsätaloudesta kärsiville tikoille ei voi yliarvioida. Pikkutikkakanta on poikkeuksellisen tiheä, ja Hanhikivenniemi olisi nykytilassa ensimmäisiä todennäköisimpiä paikkoja, joissa Pohjanlahden rannikolle saapuneet valkoselkätikat alkavat pesiä. Niemellä on suuri merkitys myös pöllöille ja muille kololinnuille.

Alueellinen luonnonsuojeluviranomainen myötäilee Natura-lausunnossaan 17.12.2009 konsultin vähätteleviä päätelmiä linnustovaikutuksista ja toteaa, että suoria vaikutuksia ei voi havaita. Arvio on huomattavasti lievempi kuin Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukseen alkuperäisessä YVA-lausunnossa (4.12.2008) ja lisäselvityslausunnossa (27.11.2009 PPO Lausunto Fennovoima Oy:n ydinvoimalahankkeen YVA-menettelyn jälkeisistä lisäselvityksistä) ilmaistu kanta. Viime mainitussa lausunnossa ympäristökeskus vielä toteaa, että "Maankohoamisrannikon luontotyyppien monipuolinen ja runsas esiintyminen, uhanalaisten tyyppien suuri osuus sekä primäärisukkessiometsien kehityssarja nostavat alueen merkityksen rannikon kärkikohteisiin. Hankkeen vaikutusalueella esiintyy huomattavan monimuotoinen, runsaslukuinen ja luonnonsuojelun kannalta arvokas linnusto, johon sisältyy joukko maamme uhanalaisimpia lintulajeja. Sijoituspaiikkoja vertailtaessa Hanhikiven alueen sijainti kansainvälisesti merkittävällä muuttoreitillä, jota käyttävät muun muassa monet alueella runsaslukuisina tavattavat korkean törmäysriskin lajit, tulee myös ottaa keskeisesti huomioon. Lisäksi alue on valtakunnallisesti merkittävä muuttolintujen levähdys- ja kerääntymisalue."

Tarkoitushakuisen varovaiset lausunnot vesittävät pitkäjänteisen luonnonsuojelutyön. Luonnonsuojeluviranomaisen tulee pitäytyä lainsäädännön edellyttämässä riippumattomassa asiantuntijaroolissaan arvioidessaan hankkeiden vaikutuksia ja niitä selvittäviä konsulttitoita. Selvitysten perusteella voi tehdä vain sen johtopäätöksen, että hanke heikentäisi alueen luontoarvoja ja se heikentäisi myös Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvien alueiden luontoarvoja merkittävästi. Kaavamuuotos on jätettävä myös linnustolle vahingollisena vahvistamatta.

Energiahuollon maakunnalliset painopisteet. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota 2) alueiden käytön ekologiseen kes-

tävyyteen. Energiahuollon yleinen alueidenkäyttötavoite on turvata energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistää uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Erityistavoitteisiin kuuluu muun muassa velvoite varautua uusiutuvia ja jäteperäisiä polttoaineita käyttävien energialaitosten ja niiden logististen ratkaisujen aluetarpeisiin osana alueen energia- ja jätehuoltoa ja osoittaa maakuntakaavoituksessa tuulivoiman hyödyntämiin parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetyksi useamman voimalan yksiköihin. Yhteys- ja energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueiden suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja -alueet sekä maiseman erityispiirteet.

Maakuntakaavan ohella maakunnallista kehittämistä ja suunnittelua ohjaavat maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma (MRL 25 §), joiden painoarvo on hallinnon uudistuksen yhteydessä vahvistunut. Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmassa 2020 (hyväksytty kesäkuussa 2003) ei haikailla ydinvoimaa tukemaan alueellista kehitystä entistä paremmaksi eikä niin tehdä myöskään 2.3.2010 päivätyssä maakuntasuunnitelmaluonnoksessa 2030 (nähtävillä 4.3.-25.3.2010). Suunnitelmassa on energiataloutta koskevaksi strategiseksi painopisteeksi valittu "kehittyneen energiatalouden maakunta". Energiaosaamisen ja -teknologiatuotannon kehitys on nimetty kasvualaksi. Tavoitteina ovat energiatehokkuuden lisääntyminen, tuotannon monipuolistuminen, jalostusasteen kasvu ja hajautetun energiatalouden merkittävä kasvu sekä kehitys kohti hiilineutraaliutta, tuontienergiavapautta ja biopolttoaineiden ravinnekiertoa. Tavoitteet eivät poissulje ydinvoimaa, mutta korostavat hajautettua, uusiutuviin pohjautuvaa energiantuotantoa ja niihin liittyvää kehitystyötä. Maakuntaohjelmassa 2011-2014, joka on maakuntasuunnitelman kanssa samanaikaisesti käsiteltyssä, hajautettu ja uusiutuva energiantuotanto on lukuisin tavoin esillä, kuten on ollut aiemmissakin ohjelmissa.

Maakunnallinen tahto on ilmaistu myös erillisessä energiastrategiassa 2015 (Hyvinvointia energiasta 5.3.2007). Siinä esitetyissä skenaarioissa ei ole ydinvoimaa otettu huomioon. Sen uusiutuviakin koskevat tavoitteet vaativat päivitystä, esimerkiksi tuulivoiman lisäämisen maksimitavoite on vain 220 MW, mutta strategian päämääränä on yksiselitteisesti mahdollisimman monipuolisessa uusiutuvan energian tuotannossa. Sen katsotaan antavan hyvät mahdollisuudet vastata energiasektorin alati jatkuviin muutoksiin ja johtaa maakunnan energiavarojen laajaan hyödyntämiseen. Strategian katsotaan soveltuvan myös vuosille 2016-2025. Mainitulla jaksolla teknologian kehitys tulee vaikuttamaan merkittävästi. Uusiutuvan energian tuotantoteknologia ja samalla kilpailukyky on kehittynyt nykyiseen nähden ja investoinnit tehdään uuden teknologian mukaisina, visioidaan strategiassa. Pohjois-Pohjanmaan osalta teknologiakehityksellä tulee olemaan keskeinen merkitys strategian kahdelle suurhankkeelle, synteetikaasupohjaiselle polttonestetuotannolle ja off shore -tuulivoimarakentamiselle. Toimenpideluettelossa 2007-2015 on listattu hankkeita, jotka ovat joko uusiutuvien energiamuotojen kehittämistä tai energia-alan koulutus- ja tutkimushankkeita.

Maakuntakaavaselostuksen 17.2.2005 energiahuoltoa koskevassa osassa (4.4.2) todetaan, että vesivoiman ja turpeen lisäksi maakunnassa on mittavasti tuulivoimareserviä, energiapuuta, peltoenergiaa, maalämpöä ja poltettavaa jätettä. Kaavassa on varattu uutena tuulivoimaloiden alueita. Merkinnällä osoitetaan maa- ja vesialueita, jotka soveltuvat useiden tuulivoimaloiden muodostamien ryhmien keskitettyyn rakentamiseen. Osa-aluemerkinnällä on varattu merialueelta kuusi laajaa tuulivoima-alueita ja rannikolta kohdamerkinnällä neljä suppeampaa tuulivoima- aluetta. Merialueelle voitaisiin niiden perusteella rakentaa yhteensä 3000-4000 MW tuulivoimatehoa ja rannikon alueille yhteensä 100 MW.

Suomi on sitoutunut Euroopan unionin uusiutuvia energiamuotoja koskevan direktiivin tavoitteisiin ja on päättänyt nostaa uusiutuvien energiamuotojen osuuden 38 prosenttiin lop-

pukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Tuulivoimaa koskeva tavoite on rakentaa 2000 MW tehoa vuoteen 2020 mennessä. Tällä hetkellä sitä on noin 150 MW. Maakuntaohjelman ja -kaavan toteuttamiseksi Perämerellä on merituulivoimapuistohankkeita vireillä vähintään maakuntakaavan varausten verran, Hanhikivikaavan selostuksen mukaan noin 3500 MW. Sen ohella on alkamassa maatuulivoima-alueiden kartoitus (Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan manneralueen tuulivoimaselvitys), jonka taustaineistona on vasta valmistuneen tuuliatlaksen tiedot edullisimmista kohteista. Työstä vastaa maakuntaliitto ja tavoitteena on tuulivoimapuistojen sijoittumisen maankäytön ohjauksen tehostaminen ja kaavavarausten laadinta sitä varten. Tuulivoiman hyödyntäminen on selkeä energiahuollon painopistealue. Tuulivoimaa tullaan rakentamaan maakuntaan niin maa- kuin merialueille runsaasti, ennemmin manneralueelle, mutta vähän myöhemmin myös merituulipuistojen rakentaminen on todellisuutta.

Kaavamuutosehdotuksessa 22.2.2010 joudutaan toteamaan, että kaavamuutoshanke ei edistä uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä (sivu 29: Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto -alueidenkäyttötavoite). Se on siten maakuntasuunnitelman ja -ohjelman vastainen ja ristiriidassa alueidenkäyttötavoitteen kanssa, vaikka kaavaselostuksen kappaleessa 4.5 (Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, alue-, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen) kaavamuutoksen vaikutuksia maakuntaohjelman painottamaan hajaautetun uusiutuviin pohjaavan energiatuotannon ja -kulutuksen kehittämiseen ja sen työllistävyyteen ei tunnustetakaan. Arviointi koostuu kaiken kaikkiaan irrallisista väittämistä, joiden todenperäisyyttä ei ole selvitetty, vaan on uskottu sellaisenaan Fennovoiman ja sen taustayhteisöjen esityksiä esimerkiksi hankkeen välttämättömyydestä Rautaruukille ja Outokummulle tai sen kansallisesta luonteesta.

Fennovoiman ydinvoimala olisi alueelle liian suuri uusi ja keskitetty tasaisella teholla sähköä tuottava laitos. Rautaruukin osuus Fennovoimasta on vajaat 2.7 prosenttia ja Outokummun hieman yli 9.3 prosenttia eli yhteensä noin 12 prosenttia. Laitos tuottaisi kuitenkin yhtiöiden omistusosuuden mukaisen sähkömäärän noin kymmenkertaisesti. Todennäköinen intressi sähkön viemiseksi Ruotsiin selittäneekin pitkälti sijoituspaikan valintaa. Muualle pitäisi viedä kuitenkin lähes 90 prosenttia laitoksen sähköntuotannosta, mikä ei olisi järkevää valtakunnan sähköhuollon kannalta (ydinenergialaki 4 luku 14 §).

Ydinvoimalan tarvetta teräsyhtiöiden vieressä kyseenalaistaa myös Rautaruukin ja Outokummun käytävissä oleva suuri sähkön käytön säästö- ja tehostamiskapasiteetti. Esimerkiksi Rautaruukin Raahan tehtaan sähkön kulutus on tällä hetkellä noin 1000 GWh/a ja oma tuotanto 600-700 GWh/a. Yhtiö on sitoutunut 9 prosentin energiatehokkuuden parantamiseen vuoteen 2016 mennessä energiansäästösopimuksessaan. Yhtiöllä on myös mahdollisuus lisätä omaa sähköntuotantoaan toteuttamalla uuden voimalaitoksen investointi, jossa nyt käytettyjen prosessikaasujen (masuuni ja koksamo) lisäksi hyödynnettäisiin terässulaton konvertterikaasut. Uuden voimalaitoksen tuotanto olisi noin 1100 GWh vuodessa, mikä tarkoittaisi yliomavaraisuutta sähkössä. Investointia on todennäköisesti viivästyttäneet kasvihuonekaasupäästöjen säätelyä koskevan päätöksenteon vaikeudet.

Sekä ydinvoiman että tuulivoiman rakentamisesta samalle Perämeren vaikutusalueelle koituisi myös vesiluonnolle liian suuri ympäristökuorma. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen lausunnossa 27.11.2009 Fennovoiman ydinvoimalahankkeen YVA-menettelyn jälkeisistä lisäselvityksistä todetaan muun muassa, että "Hanhikiven edustan merialueelta on löytynyt lisäselvityksissä merkittäviä vedenalaisia luontotyyppisiä. Näistä tuloksista ei voi kuitenkaan vetää johtopäätöksiä kyseisten luontotyyppien todellisesta uhanalaisuudesta, koska vedenalaisen luonnon kartoitus on Perämerellä alkuvaiheissaan, eikä kokonaisuudesta ole vielä riittävää kuvaa. Hanhikiven edustalla havaituista luontotyypeistä näkinpartaisniityt ovat merkittävimmät. Hanhikiven edustan merialue vaikuttaa tehtyjen selvitysten perusteella edustavan harvinaisen hyvin säilynyttä Perämeren alkuperäistä kivikkoista, mata-

laa ja karua rannikkoa, jota rehevöityminen ja muu ihmistoiminta ei ole muuttanut. Tällaiset alueet ovat käyneet Perämerenkin rannikolla vähälukuisiksi."

Oulujoen-Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa vuoteen 2015 todetaan, että Perämeren ulappa-alue on hyvässä tilassa, mutta rannikon pintavesien tila on vain tyydyttävä. Perämeri on Itämeren osa-alueista parhaimmillaan tilassa. Perämeren rannikko on myös uhanalaisen lohen vaellusreitti kohti pohjoisen kutujokia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä selvitettiin heikosti ydinvoimalan jäähdytysveden oton ja mereen vapautettavan lämpökuorman vaikutuksia vedenalaiseen luontoon ja veden tilaan. Selvää kuitenkin on, että ydinvoimala heikentäisi entisestään rannikkovesistön tilaa ja vaikuttaisi kielteisesti rantaluontoon.

Sähkönsiirto. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakentamiseen ja 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin. Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto -valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen mukaan maakuntakaavoituksessa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet säilyvät. Suunnittelussa on otettava huomioon sekä tarpeelliset uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisten ja laajentamisten tarpeet. Voimajohtolinjauksissa on ensisijaisesti hyödynnettävä olemassa olevia käytäviä.

Yhteys- ja energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja -alueet sekä maiseman erityispiirteet.

Parhaillaan meneillään olevan 400 kV voimajohtohankkeen Ventusneva (Kokkola) - Pyhänselkä (Muhos) ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ohjelman mukaan Fingrid on investoimassa kantaverkkoon ja varavoimaan seuraavan kymmenen vuoden aikana yhteensä 1,7 miljardia euroa. Se mahdollistaa yhden suuren ydinvoimayksikön ja 2000 MW hajautetun tuulivoimakapasiteetin liittämisen Suomen kantaverkkoon vuoteen 2020 mennessä. Osana länsirannikon sähkönsiirron kehittämissuunnitelmaa 200 kilovoltin jännitteinen voimansiirtoverkko korvataan 400 kilovoltin jännitteisellä verkolla. Lisäksi varaudutaan sähkönsiirtotarpeiden merkittävään kasvuun.

Yksi uusi iso ydinvoimalaitos on valmistumassa Olkiluotoon noin vuoteen 2012 mennessä. Lisäksi valtioneuvoston tavoite on rakentaa Suomeen 2000 megawattia tuulivoimaa vuoteen 2020 mennessä. Tuulivoimaa on mahdollista rakentaa huomattavasti enemmänkin, jos ja kun sekä maa- että merituulivoiman rakentamista koskevat suunnitelmat alkavat toteutua. Erityisesti tuulivoiman toteuttamissuunnitelmat koskevat Pohjois-Pohjanmaata (Pohjois-Suomea) ja Perämeren rannikkoa ja sen matalahkoja lähivesiä.

Fennovoiman ydinvoimalaitosta varten Hanhikiven alueelle on kaavaehdotukseen merkitty varaus kahta 400 kV ja yhtä 110 kV voimajohtolinjaa yhtä voimalaitosyksikköä varten eli enimmillään linjoja voi olla 4 x 400 kV + 2 x 110 kV 20 kilometrin matkalle. Jos hanke toteutuu, voimajohtolinjauksista laaditaan vielä erillinen ympäristövaikutusten arviointimenettely, mutta kuten edellä on todettu, on jo tiedossa, että voimalinjat aiheuttavat merkittävän riskin alueen linnustolle. Kaavamuutoksen selostuksessa mainitaan kohdassa 4.7 Vaikutukset muihin hankkeisiin ja yhteisvaikutukset sähköverkon vahvistamistarpeet, joita voi aiheutua usean energiahankkeen yhteisvaikutuksesta. Hanhikivenniemen edustalle sijoittuvan Rajakiiri Oyn Maanahkiaisen tuulivoimapuistohankkeen yhteydessä edellytetään selvittävän sähkönsiirtoyhteyttä Hanhikiven kautta. Tuulivoimapuiston tarvitsema sähkönsiirto edellyttäisi arviointiohjelman mukaan kahta 110/400 kilovoltin linjaa. Yhteysviranomai-

sen lausunnossa (PPO-2008-R-28-531) Maanahkiaisien YVA-ohjelmasta korostetaan tarvetta selvittää näiden kahden hankkeen yhteisvaikutuksia Hanhikivenniellä. Tuulivoimapuiston sähkönsiirron reititys on vielä ratkaisematta, mutta tuulivoimahankkeen sähkönsiirrolle on vaihtoehtoja toisin kuin ydinvoimalahankkeen.

Merialueen ja rannikon kantaverkon välistä sähkönsiirron yhteistarvetta on jokaisessa tuulivoimapuistohakkeessa. Merialueella sähkönsiirto tapahtuu merikaapelia pitkin. Kun voimajohdot manneralueella sijoittuvat aina linnustollisesti arvokkaalle ja herkälle muuttoreitille, haittojen ennalta ehkäisy on keskeistä. Jos sekä ydinvoimalaitoksen että tuulivoimapuistojen mittava rakentaminen toteutetaan Perämeren rannikolle ja merialueelle, sähkönsiirron haitat kasvavat sietämättömiksi. Sitäkään maakuntakaavamuutoksessa ei ole otettu huomioon. Kaavamuutos ei edistä tarkoituksenmukaista ja ekologisesti kestäväää alue- ja yhdyskuntarakennetta.

Ydinturvallisuus. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota 5) mahdollisuuden turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön. Ydinenergialain 2 luvun 6 §:n mukaan ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Kaavaa laadittaessa olisi pitänyt selvittää, miten maakunnalle kävisi, jos kuvitteellisessa voimalassa tapahtuisi vakava tai erittäin vakava onnettomuus. Mallinnuksessa olisi jouduttu pohtimaan muun muassa sitä, mihin kaavoittaja ajattelisi sijoitettavan alueelta evakuoitavat, mitkä olisivat päästön vaikutukset ympäristöön ja talouteen ja mihin alueita sen jälkeen voisi käyttää, jos mihinkään, sekä miten pitkäksi ajaksi ja miten laajat alueet tulisivat käyttökelvottomiksi. Vaihtoehtojen esittämien kaavassa tai sen selostuksessa kertoisi ihmisille ja päättäjille jotakin konkreettista voimalan mahdollisista vaaroista. Kun niitä, puhumattakaan taloudellisista vaikutuksista ja menetysten lopullisista maksajista, ei ole esitetty ja tutkittu, voidaan sanoa, että kaava on keskeneräinen ja puutteellisesti valmistettu. Siinä ei ole otettu huomioon voimalan kaikkia mahdollisia vaikutuksia eikä päättäjillä ole ollut riittävästi tietoa päätöstensä pohjaksi.

Jättekysymykset. Keski- ja matala-aktiivisten jätteiden käsittelyä ja varastointia koskevien STUK:n ohjeiden 29.6.2005 mukaan olosuhteet varastossa tulee suunnitella siten, että jättepakkausten kunto ei heikkene olennaisesti varastointiaikana. Tämän vuoksi voi olla tarpeen rajoittaa ilman kosteutta ja lämpötilan vaihtelua varastossa. Jättepakkausten kuntoa varastossa tulee seurata ja olennaisesti heikentyneet pakkaukset poistaa varastosta. Kaikki ydinjätteet varastoidaan voimala-alueella useita kymmeniä vuosia, keski- ja matala-aktiiviset jätteet pysyvästi. Fennovoiman periaatepäätöshakemuksessa on osoitettu myös voimalaitosjätteiden loppusijoitustilat.

Hanhikivenniemi on alle 5 metriä merivedenpinnan tasosta. Merivedenpinnan nousu ja äärevät sääolot ovat yksi selvistä ja tiedossa olevista riskitekijöistä. Fennovoima ei ole kuitenkaan asiallisesti missään vaiheessa arvioinut riskin merkitystä hankkeelleen. Valtioneuvoston periaatelupahakemukseensa liitettyssä lisäselvityksessäkin yhtiö toteaa vain, että vesiekologia kehittyi rehevöityvään ja lämpenevään suuntaan kuten selostuksessa on esitetty, mutta ilmastonmuutoksen ei arvioida vaikuttavan alueen vesiekologiaan laitoksen käyttöaikana, joka on noin 60 vuotta. Kaavoittajan olisi pitänyt tarkastella kaavamuutoksen vaikutuksia huomattavasti pidemmällä aikajänteellä, kuin mihin Fennovoima on kyennyt. Varsinkin kun on ilmeistä, että ilmasto muuttuu ja epävarmuustekijät lisääntyvät. Laitoksen käyttöään jälkeinen aika on kokonaan yhteiskunnan vastuulla.

Fennovoima ei ole ratkaissut jätteidensä loppusijoitusta ydinenergialain vaatimalla tavalla. Jos Suomeen rakennetaan lisää ydinvoimaa, kaikki ydinjäte ei mahdu yhteen kallioluolastoon. Sitä paitsi nykyinen koeluolasto Olkiluodossa on Suomen nykyisten ydinvoimayhtiöiden, Fortumin ja Teollisuuden Voiman vastaus ydinenergialain vaatimukseen jätetuollo-

ta. Jos Fennovoima saa periaateluvan ja rakentaa ydinvoimalansa joko Pyhäjoelle tai Siimoon, alueilla on varauduttava jätteiden loppusijoitukseen.

Kaavamuutosta ei pidä vahvistaa, koska Hanhikivenniemi ei ole turvallinen paikka keski- ja matala-aktiivisen jätteen loppusijoitukseen eikä korkea-aktiivisen jätteen välivarastointiin eikä hakijalla ole esittää suunnitelmaa ydinjätteidensä loppusijoituksesta.

Laguna-hanke. Ydinvoimalahanke on ristiriidassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2011-2014 yhdeksi kärkihankkeeksi valitun Laguna-hankkeen kanssa. Laguna on kansainvälinen avaruusfysiikan tutkimushanke, jonka tutkimuskeskus saatetaan perustaa maan alle Pyhäsalmen kaivokseen Pyhäjärvelle. Elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen on todennut hankkeen erittäin merkittäväksi (sanomalehti Kaleva 1.4.2010), jonka saamista Suomeen tulee myös ministeriöiden tukea. Jyväskylän yliopiston fysiikan laitos on laatinut sijoituspaikkavertailun ja todennut Pyhäsalmen kaivoksen parhaaksi vaihtoehdoksi. Oulun yliopiston vastuulla oleva loppuraportti asiasta valmistuu kesällä 2010. Tiedossa on jo, että ydinvoimalan sijoittaminen Hanhikivenniemelle häiritsisi yksiselitteisesti tutkimustoimintaa Pyhäsalmen kaivoksessa, jos keskus sinne perustettaisiin. Tieto siitä voi karsia Pyhäjärven sijoituspaikkalistalta pois, mikä olisi menetys alueelle. Laguna-hanke työllistäisi huomattavasti kestävämmän ja pitkäjänteisemmän kuin ydinvoimala. Kaavamuutos ei olisi maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukainen.

Johtopäätöksenä valituksessa on katsottu, että ydinenergialain 5 §:n mukaan ydinenergian käytön tulee olla, sen eri vaikutukset huomioon ottaen, yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Kaavamuutos on vaikutuksiltaan moniongelmainen ja raskaasti negatiivinen. Se on myös voimakkaasti ristiriidassa maakuntasuunnitelman ja ohjelman kanssa. Maankäyttö- ja rakennuslain 5, 24, 25 ja 28 §:ien vaatimusten toteuttamiseksi kaavamuutosta ei tule vahvistaa.

Esteellisyys. Maakuntaliitto on kuntayhtymä, jonka ylin päättävä elin, maakuntavaltuusto, hyväksyy maakuntakaavan. Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavan kokouksessaan 22.2.2010 äänin 58 kyllä, 29 ei ja kaksi tyhjää, kuusi poissa (liite 2). Hallintolain 28 §:n mukaan valtuutettu on esteellinen, jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.

Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaavasta on odotettavissa erityistä hyötyä ydinvoimayhtiö Fennovoimalle, jonka osakkaina ovat E.ON Nordic 34 prosentin osuudella ja Voimaosakeyhtiö SF 66 prosentin osuudella. Voimaosakeyhtiö SF koostuu 48 paikallisesta energiayhtiöstä ja 15 teollisuuden ja kaupan yrityksestä. Näiden Fennovoiman 64 osakkaan joukossa ovat myös SOK ja Valio. SOK-ryhmään kuuluvan Osuuskauppa Arinan ylintä päätäntävaltaa käyttävän edustajiston 2006-2010 jäseninä ovat myös henkilö, Oulu, henkilö, Oulu, henkilö, Oulu, henkilö, Oulu ja henkilö, Kempele sekä henkilö, Oulu vuosina 2007-2009. Henkilö on jäsenenä myös Osuuskauppa Arinan 2010 hallintoneuvostossa. Henkilöt kuuluu puolestaan Valion hallintoneuvostoon sekä sen osaomistajan, Pohjolan maidon hallitukseen. Kaikki mainitut henkilöt ovat myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuuston jäseniä ja ovat äänestäneet valtuuston 22.2.2010 kokouksessa ydinvoimamaakuntakaavan hyväksymisen puolesta. Valituksessa on katsottu päätöksenteossa menetellyn virheellisesti, päätös on kumottava eikä kaavan vahvistamistoimia tule siksikään jatkaa.

Pohjois-Pohjanmaan liiton vastine ja valittajien vastaselitykset

Pohjois-Pohjanmaan liitto on antanut vastineen lausuntojen ja valitusten johdosta.

Valittajille on annettu tilaisuus vastaselityksen antamiseen Pohjois-Pohjanmaan liiton vastineen johdosta. Vastaselityksen ovat antaneet yhteisellä valituskirjelmällä 2 yhdistystä sekä yhdistys asiakumppaneineen.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

Sisäasiainministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa on kaavamääräyksiin otettu huomioon pelastustoimen toimintaedellytysten turvaaminen. Ydinvoimalahankkeen mahdolliseen toteuttamiseen liittyvät vaikutusarvioinnit muun muassa pelastustoimen toimintaedellytyksiin ja resursseihin tulee tehtäväksi yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Maa- ja metsätalousministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavavartokaisussa ydinvoimalaitoksen sijoittamisen mahdollistavan kaavamerkin määräyksessä edellytetään, että alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ehkäistä merkittävät ympäristöhäiriöt teknisillä ratkaisuilla ja riittävin suoja-alueiden. Kaavamääräys ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jossa mahdollisia haitallisia vaikutuksia myös kalastukseen ja kalataloudenharjoittamiseen voidaan huomioida ja lieventää yksityiskohtaisemmin määräyksin.

Liikenne- ja viestintäministeriö lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavalla ei ratkaista tien hallinnollista luokkaa. Liittymien parantaminen sekä muut järjestelyt tarkentuvat yksityiskohtaisessa suunnittelussa.

Ympäristöministeriö katsoo, etteivät muiden ministeriöiden lausunnot anna aihetta kannanottoihin.

Lausumat valituksista

1) Yhdistys asiakumppaneineen

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Ympäristö perusoikeutena

Valituksessa on katsottu, että ydinvoimamaakuntakaava on laadittu perustuslain 20 §:ssä tarkoitetun luonto- ja ympäristövastuu säännöksen vastaisesti, koska vastuu kuuluu myös kaavoittajalle.

Perustuslain (731/1999) 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöön koskevaan päätöksentekoon.

Ympäristöministeriö toteaa, että perustuslain 20 §:ssä tarkoitettu vastuusäännös on tarkoitettu toteutettavaksi ensisijassa lainsäädännössä eikä se näin ollen perusta oikeudellisia velvoitteita tai rangaistusvastuuta. Maankäytön suunnittelua ohjaavassa maankäyttö- ja rakennuslaissa on useita säännöksiä mukaan lukien maakuntakaavan sisältövaatimukset, jotka tukevat ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Kaavoitusmenettely

Valituksessa on katsottu kaavamenettelyssä tapahtuneen virhe, kun kaavaehdotus on asetettu nähtäville ennen aikaisesta ennen maakuntakaavoitukseen liittyvien kaikkien selvitysten valmistumista. Valituksen mukaan kaavapäätös perustuu kokouksessa esitettyihin virheellisiin tietoihin liittyen Laguna-hankkeeseen, eikä kaavaprosessin aikana jätettyjä lausuntoja ja mielipiteitä ole otettu huomioon. Kaavaehdotukseen on tehty olennaisia muutoksia nähtävillä olon jälkeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 8 luvussa on säännökset kaavoitusmenettelystä ja vuorovaikutuksesta. Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n mukaan jos kaavaehdotusta on olennaisesti muutettu sen jälkeen, kun se on asetettu julkisesti nähtäville, se on asetettava uudelleen nähtäville. Uudelleen nähtäville asettaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos muutokset koskevat vain yksityistä etua ja niitä osallisia, joita muutokset koskevat kuullaan erikseen.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole edellytetty, että kaavaehdotuksen nähtäville asettamisen edellytyksenä olisi kaikkien kaavaan liittyvien selvitysten valmistuminen. Kaavaan liittyvä selvitysaineisto on ollut käytettävissä maakuntavaltuuston tehdessä kaavapäätöstä. Laguna-hankkeeseen liittyvän virheellisen tiedon osalta ympäristöministeriö toteaa, että valituksessa mainittu muistioteksti oli Pohjois-Pohjanmaan liiton mukaan lisäinformaatiota, joka ei kuulunut viralliseen kokousaineistoon. Eri valtuutetuilla oli vasta kokouksen jälkeen liittoon toimitetusta lausunnosta ennakkoon erilaisia versioita käytettävissä.

Valituksessa ei ole yksilöity millä tavoin kaavaehdotusta on nähtävillä olon jälkeen olennaisesti muutettu. Pohjois-Pohjanmaan liitto on valituksesta antamassaan lausunnossa kuitenkin todennut, että voimajohdon kaavamerkintään on lisätty Natura-alueeseen kohdistuvia haitallisten vaikutusten vähentämistä koskeva kaavamääräys ja määräyksen lisäämisestä on kuultu Fingrid Oyj:tä. Mielipiteiden ja lausuntojen huomioon ottamisesta ympäristöministeriö toteaa, ettei maankäyttö- ja rakennuslaki anna subjektiivista oikeutta yhdellekään osallistajalle mielipiteiden tai vaatimusten täysimääräiseen huomioon ottamiseen kaavoituksessa, vaan kaavan laadinnassa osallisten osin ristiriitaisetkin intressit joudutaan yhteen sovittamaan. Kun otetaan huomioon edellä kaavaprosessista todettu, ympäristöministeriö katsoo ottaen huomioon maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n säännökset, ettei kaavapäätös ole perustunut virheellisiin tietoihin eikä kaavan vuorovaikutuksessa tai kaavoitusmenettelyssä ole tapahtunut virhettä valituksessa esitetyillä perusteilla.

Luonnonsuojelulain mukainen kuuleminen

Valituksessa on katsottu, että kaavaehdotuksen käsittelyssä ei ole noudatettu luonnonsuojelulain 65 §:ssä määrättyä lausuntoaikaa Natura-arvioinnista.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaan suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on pyydettävä lausunto siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on lähettänyt Natura-alueen maanomistajille lausuntopyyntökirjeet (30.9.2009). Lausuntopyynnössä on todettu: ”Koska ydinvoimahankkeen ja sitä kos-

kevan maakuntakaavaehdotuksen vaikutukset voivat koskea myös Parhalahden-Syöläinlahden ja Heinikarinlammen Natura-suojelualueita, siitä on laadittu erillinen arviointi. Teillä on Natura-alueen maanomistajana mahdollisuus antaa lausunto Hanhikiven maakuntakaavan ehdotuksesta ja sen vaikutusten arvioinnista--." Lausunnot on pyydetty toimittamaan 30.10.2009 mennessä. Luonnonsuojelulain 65 § edellyttää hankkimaan lausunnon siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Ympäristöministeriö katsoo, että lainkohdassa tarkoitetaan sellaisia tahoja, joiden hallinnassa on luonnonsuojelulain nojalla perustettuja suojelualueita. Natura-alue ei ole luonnonsuojelulaissa tarkoitettu suojelualue, joten luonnonsuojelulain mukaista kuuden kuukauden määräaika ei sovelleta Natura-alueella maata omistaviin tahoihin. Maakunnan liitolla ei näin ollen ole ollut velvollisuutta pyytää maanomistajilta lausuntoa luonnonsuojelulain perusteella, eikä kaavan hyväksymiselle on ollut luonnonsuojelulaista johtuvaa estettä. Kaavasta kuulemisesta on säännökset maankäyttö- ja rakennuslaissa, joiden näkökulmasta kuukauden määräaika on pidettävä riittävänä.

Selvitysten riittävyys

Valituksen mukaan kaavassa ei ole selvitetty, miten ydinvoimalla tuotettu sähkö edistää energian säästämistä sekä uusiutuvien energianlähteiden ja kaukolämmön käyttöedellytyksiä, vaikka valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet selvityksiä edellyttävät. Valittajan mukaan kaavassa ei ole huomioitu, että tunnetut uraanivarat ovat rajalliset ja kaava perustuu riittämättömiin selvityksiin luonnonvarojen kestävän käytön osalta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä tulee edistää energian säästämistä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön käyttöedellytyksiä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa menettelyissä ratkaista eri tavoin tuotettujen energialajien paremmuutta eikä energian kulutukseen taikka sähkömarkkinoihin liittyviä kysymyksiä. Maakuntakaavassa ei myöskään ole käsitelty eikä ratkaistu uraanin tuottamiseen liittyviä kysymyksiä. Uraanin tuottamiseen liittyvien kysymysten osalta ympäristöministeriö toteaa, että uraanivarojen riittävyyttä koskevia kysymyksiä on käsitelty ydinvoimalaitoksen periaatepäätöshakemuksessa. Kun otetaan huomioon edellä lausuttu sekä se, että maankäyttö- ja rakennuslain 9 § tai valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät velvoita valituksessa esitettyjen selvitysten tekemiseen maakuntakaavassa, ympäristöministeriö katsoo kaavan perustuvan näiltä osin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisuus

Valituksessa on katsottu maakuntakaavan olevan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen.

Valituksessa on katsottu, että ydinvoimalan sijainti lähellä asutusta on vastoin valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja säteilyturvakeskuksen ohjeita, eikä kaavassa ole myöskään kiinnitetty erityistä huomiota ihmisen terveydelle aiheutuvien riskien ennalta ehkäisemiseen eikä jätetty riittävää etäisyyttä asutukseen onnettomuusriskin sisältävästä ydinvoimalaitoksesta. Valittajan mukaan on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maan-

käyttö- ja rakennuslain vastaista laatia ydinvoimalakaava, joka ei osoita aluetta ydinvoimalan jätteiden käsittelylaitokselle.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota muun muassa ihmisten terveydelle aiheutuvien riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Muun ohella suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavat laitokset on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 § 1 momentin mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa.

Ympäristöministeriö katsoo, että edellä mainitut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat kokonaisuus, joihin edellä mainittu tavoitekin kuuluu. Tavoitekokonaisuus sisältää myös muun muassa energiahuollon tarkoituksenmukaisen järjestämisen edistämisvelvoitteen. Kaavaa laadittaessa yhteen sovitetaan eri tavoitteita. Kaavaratkaisu perustuu kaavaa varten laadittujen selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella maakunnan liiton harkintavaltansa puitteissa tekemiin johtopäätöksiin.

Kaavassa on myös maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n nojalla annettu kaavamääräyksiä, joiden on katsottu olleen tarpeellisia edellä mainitut alueidenkäyttötavoitteet huomioon ottaen. Kaavassa ydinvoimalaitosta varten osoitetun energiahuollon alueen EN-yv ympärille on osoitettu noin 5 kilometrin etäisyydelle ydinvoimalaitoksesta sijoittuvan suojavaoähykkeen sv-yv likimääräinen rajaus. Suojavaoähykettä koskevien yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavien määräysten mukaan suojavaoähykkeeseen on sisällytettävä kokonaisuudessaan noin 5 kilometrin etäisyydelle ydinvoimalaitoksesta ulottuvat taajamat tai muut tiheän asutuksen alueet. Suojavaoähykkeeseen kuuluvalle alueelle ei saa suunnitella sijoitettavaksi uutta tiheää asutusta, sairaaloita tai laitoksia, joissa käy tai oleskelee huomattavia ihmismääriä tai sellaisia merkittäviä tuotannollisia toimintoja, joihin ydinvoimalaitoksen onnettomuus voisi vaikuttaa. Loma-asutuksen tai vapaa-ajan toiminnan sijoittamista suunniteltaessa alueelle tulee varmistua, etteivät edellytykset asianmukaiselle pelastustoiminnalle vaarannu. Alueen suunnittelussa tulee Säteilyturvakeskukselle ja pelastusviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kaavamääräyksessä on otettu huomioon Säteilyturvakeskuksen ydinenergialain (990/1987) nojalla antamat ydinlaitosten turvallisuutta, ydinmateriaaleja ja ydinjätteitä, sekä ydinenergian käytön edellyttämiä turvajärjestelyjä ja valmiusjärjestelyjä koskevat ohjeet (YVL-ohjeet). Kaavaa laadittaessa YVL-ohjeita on tulkittu yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa. Säteilyturvakeskuksella ei ole ollut kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa huomautettavaa kaavasta ja se on todennut energiahuollon alueeksi osoitetun alueen soveltuvuuden ydinvoimalaitoksen paikaksi tulevan arvioiduksi alustavassa turvallisuusarviossa periaatepäätöshakemuksen yhteydessä.

Ympäristöministeriö toteaa, että Säteilyturvakeskus on arvioinut laitospaikan soveltuvuuden ydinenergialain 12 §:n mukaisesti alustavassa turvallisuusarviossaan lain 4 luvussa tarkoitettua periaatepäätöshakemuksen johdosta. Säteilyturvakeskus on arvioinut sijaintipaikan soveltuvuutta tarkoitukseensa sekä turva- ja valmiusjärjestelyjen, ydinenergiahuol-

lon ja ydinmateriaalivalvonnan toteuttamisedellytyksiä silmällä pitäen. Säteilyturvakeskuksen arvion mukaan YVL-ohjeen 1.10 mukaiset sijoituspaikkaa koskevat vaatimukset toteutuvat suojavyöhykkeellä ja varautumisalueella, kun Parhalahden taajama on sisällytetty suojavyöhykkeeseen ja alueella varmistetaan tehokas väestön varoittaminen ja suojeletoimien toteutus mahdollisessa onnettomuustilanteessa.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaavassa ole käsitelty ydinjätteen loppusijoitukseen liittyviä kysymyksiä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tai maankäyttö- ja rakennuslaki eivät myöskään edellytä, että ydinvoimalan alueidenkäyttöä edellytyksiä ratkaistaessa maakuntakaavassa tulisi tutkia myös ydinjätteen loppusijoitusta. Ympäristöministeriö toteaa, että korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoitukseen liittyvät kysymykset tulevat ratkaistavaksi ydinenergialain mukaisesti hankkeen jatkosuunnittelun yhteydessä. Maakuntakaavassa on suunnittelumääräyksiin huomioitu erityisesti pelastusviranomaisten toimintaedellytysten turvaaminen hankkeen jatkosuunnittelussa, eikä alueella saa suunnitella sijoitettavaksi uutta tiheää asutusta. Huolimatta siitä, että sijoituspaikka ylittää YVL-ohjeissa asetetun vakituisen asutuksen määrää koskevan kriteerin, on Säteilyturvakeskuksen lausunnoissa alueen katsottu täyttävän ydinvoimalan sijaintipaikkaa koskevat vaatimukset. Kun otetaan huomioon kaavan tarkoitus, ydinvoimalaitosta koskeva suojavyöhyke ja sitä koskevat määräykset sekä asiassa saatu ydinturvallisuudesta huolehtivan viranomaisen lausunnot, ympäristöministeriö katsoo, että kaavassa on otettu huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n edellyttämällä tavalla.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman mukaisuus

Valituksessa on katsottu, että kaava on ristiriidassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman ja voimassaolevan maakuntaohjelman kanssa ja on siten myös alueiden kehittämislain 25 §:n vastainen. Valituksen mukaan kaavassa ei ole huomioitu sitä, että Pohjois-Pohjanmaan on maakuntasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti uusiutuvan energian tuotantoaluetta. Ja se on myös luonnonolosuhteiltaan ja ympäristöltään aluetta, joka luontevasti ja enenevässä määrin soveltuu matkailuelinkeinon tarkoituksiin. Näin ollen kaavassa on jäänyt huomioimatta maakunnan tarkoituksenmukainen aluerakenne ja maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys. Laissa alueiden kehittämisestä (1651/2009) on säännökset maakuntaohjelmasta. Alueiden kehittämislain 25 §:n mukaan maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon muun ohella maakuntasuunnitelma ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntaohjelmalla eikä maakuntasuunnitelmalla ole maankäyttö- ja rakennuslain mukaan laadittavien maakuntakaavojen sisältöä juridisesti sitovaa vaikutusta. Ympäristöministeriö toteaa, että kaavan vaikutuksia matkailuun on tutkittu ydinvoimalaitoksen YVA-menettelyn yhteydessä. Kaavaselostuksen mukaan matkailun merkitys alueella voi kasvaa, eikä nykyisten ydinvoimapaikkakuntien kokemusten perusteella ydinvoimalalla ole todettu olevan merkittävää imagohaittaa matkailulle. Kun otetaan huomioon maakuntakaavan yleispiirteisyys sekä se, että ympäristövaikutusten arvioinnista antamassaan lausunnossa yhteysviranomainen on todennut, että matkailuelinkeinoihin liittyvät selvitykset ovat riittävät, ei kaavan voida katsoa olevan maankäyttö- ja rakennuslaisissa kaavalle asetettujen tarkoituksenmukaista aluerakennetta ja maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamista koskevien vaatimusten vastainen.

Vesipuidedirektiivien vastaisuus

Valituksessa on katsottu, että kaava on EU:n vesipuidedirektiivien vastainen.

Ympäristöministeriö toteaa, että Euroopan parlamentin ja neuvoston 23.10.2000 annettu direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista (vesipuidedirektiivi) on pantu kansallisesti täytäntöön lailla vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä muuttamalla ympäristönsuojelulakia (1300/2004) ja vesilakia (1301/2004). Siltä osin kuin valituksessa on vaadittu vesipuidedirektiivin suoraa soveltamista, ympäristöministeriö toteaa, ettei vesipuidedirektiivi yleisluontoisuuden vuoksi täytä suoran soveltamisen edellytyksiä, vaan edellyttää toteutuakseen valtion taholta tarkempia toimenpiteitä.

Natura-alueen luontoarvot ja primäärisuknessiovaiheiden metsät

Valituksessa on katsottu, että Natura-arvioinnissa olisi tullut selvittää ja huomioida kaavan suorat tai välilliset merkittävästi heikentävät pitkäaikaisvaikutukset Natura-alueeseen ja sen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin. Kaavassa ei ole otettu huomioon Natura-arvioinnista annettua ympäristökeskuksen lausuntoa, eikä kaavassa huomioida Hanhikiven alueen merkittävyyttä maankohoamisrannikon suknessiometsäsarjojen suojelualueena. Kaava on luonto- ja lintudirektiivien vastainen.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että arviointi on tehty. Viranomaisen on sen jälkeen pyydettävä siitä lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Parhalahden-Syölätinlahden ja Heinikarinlammen Natura-alueen (FI1104201) suojeluperusteina ovat luontodirektiivin liitteen I luontotyytit: vedenalaiset hiekkasärkät, rannikon laguunit, kivikkorannat, merenrantaniityt, maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät, vaihettumissuot ja rantasuot sekä hakamaat ja kaskilaitumet. Luontodirektiivin liitteen II lajeista suojeluperusteisiin kuuluu ruijanesikko. Lintudirektiivin liitteen I lajeista Natura-alueella esiintyvät kalatiira, kurki, laulujoutsen, liro, mustakurkku-uikku, pikkujoutsen, pyy, ruskosuohaukka, suokukko, uivelo, vesipääsky, pikkulokki, luhtahuitti, lapintiira, pikkutiira ja suopöllö. Säännöllisesti esiintyvistä muuttolinuista alueen suojeluperusteiksi on ilmoitettu punajalkaviklo, jouhisorsa, heinätavi, härkälintu, mustaviklo, lapinsirri, lapasotka, harmaasorsa, karikukko, ristisorsa, jänkäkurppa, lapasorsa ja naurulokki.

Natura-alue sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä kaavassa voimalaitokselle varustusta EN-yv -alueesta. Voimajohtolinjat kulkevat lähimmillään noin 200 metrin etäisyydellä Heinikarinlammen Naturan osa-alueesta. Kaavassa EN-yv -alueeseen liittyy suunnitelmääräys, jonka mukaan alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ehkäistä merkittävät ympäristöhäiriöt teknisin ratkaisuin ja riittävin suoja-aluein. Kaavassa on osoitettu suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanalaiset kasvien alueet luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue -merkinnällä. Luomerkintään liittyy suunnitelmääräys, jonka mukaan alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisem-

massa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja.

Pyhäjoen Hanhikiven ydinvoimalaitoshanketta koskeva Natura-arvioinnin 30.9.2009 mukaan suorat vaikutukset Natura-alueeseen eivät ole merkittäviä. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on antanut luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen lausunnon 17.12.2009 Natura-arvioinnista ja katsonut ettei suoria, merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen luontotyypeille tai lajeille hankkeesta näyttäisi aiheutuvan. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on kuitenkin lausunnossaan esittänyt, että on mahdollista, että hankkeen pitkäaikaisvaikutusten tarkastelu toisi esille riskejä. Lausunnon mukaan hankkeesta aiheutuvia muutoksia ja häiriöitä on pidettävä käytännössä pysyvinä Naturen lähialueilla. Koska hankke tuo Natura-alueen välittömään ympäristöön useanlaisia Natura-alueelle pitemmällä aikavälillä vaikuttavia riskitekijöitä, niiden vaikutukset voivat yhdessä kumuloitua. Lisäksi todetaan, että Parhalahden-Syöläntinlahden ja Heinikarinlammen Natura-alueen merkitykseen maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaisten metsien suojelualueena voi Hanhikiven vastaavien metsien väheneminen ja pirstoutuminen myös välillisesti vaikuttaa. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on ilmoittanut 1.2.2010 täsmennettynä kantanaan 17.12.2009 antamaansa lausuntoon, että lausunnossa esitetyt pitemmän aikavälin riskit ovat sellaisia, että Natura-arvioinnin yhteydessä tehdyillä selvityksillä niitä tai niiden aiheuttamista merkittävästi heikentävistä vaikutuksista ei ole näyttöä, mutta riskiä ei tehdyillä selvityksillä voi pitemmällä aikavälillä kokonaan pois sulkea.

Ympäristöministeriö toteaa, että luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesta Natura-arvioinnista annetut lausunnot on tarkoitettu huomioon otettavaksi kaavaprosessissa ja ne toimivat asiantuntija-arvioina päätöstä tekeväälle viranomaiselle siitä, aiheutuuko hankkeesta todennäköisesti merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluarvoille vai ei. Maakuntaliitto ei kaavaa hyväksyessään ole ollut sidottu noudattamaan annettuja lausuntoja. Maakuntaliiton harkintavaltaan on siten kuulunut ratkaista, minkä merkityksen se päätöksenteossa Natura-arvioinnista annetuille lausunnoille antaa. Ympäristöministeriö toteaa, että lausunnoissa ei ole väitetty hankkeesta aiheutuvan suoria merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueelle. Sen sijaan ympäristökeskuksen lausunnossa viitatuista välillisistä vaikutuksista ei ole lausunnossa tai sen täydennyksessä esitetty arviota, ovatko ne merkittäviä vai ei.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät -luontotyyppiä on kaavan selvitysaineistossa käsitelty erillisselvityksissä Primäärisuknessiometsät Pohjois-Pohjanmaalla (Pöyry Environment Oy 2009) ja Hanhikiven alueen merkitys primäärisuknessiometsien alueena (Pöyry Environment Oy 2009). Ympäristöministeriö on lisäksi kaavan lainmukaisuuden arvioimiseksi hankkinut asiantuntijalausunnon koskien maakuntakaavan mahdollisia välillisiä vaikutuksia primäärisuknessiometsä -luontotyyppiin Parhalahden-Syöläntinlahden ja Heinikarinlammen Natura-alueella (31.5.2010, Ympäristötutkimus Yrjölä). Selvityksen perusteella primäärisuknessiometsä -luontotyyppiä esiintyy laikuittaisesti Suomen rannikolla. Jos ainakin jotkut laikuista ovat riippuvaisia populaation olemassaolosta toisessa laikussa, kyseessä on niin kutsuttu metapopulaatio. Hanhikiven niemen metsät ja Natura-alueen metsät muodostavat kaksi laikkua, mutta ei ole suoraan pääteltävissä, että kyseessä olisi jonkin eliölajin osalta metapopulaatio. Osa luontotyyppin laikuista rannikolla on melko suuria ja ne todennäköisesti pystyvät elättämään eliölajien lisääntyviä populaatioita ilman toisten laikkujen tukea. Hanhikiven alueella ja Natura-alueilla elävien lintujen tai nisäkkäiden osalta ei ole oletettavaa, että joku laji todella elää metapopulaatiossa ja ettei lisääntyminen yksittäisessä laikussa onnistuisi ilman toisia laikkuja. Todennäköisyys sille, että haitallisia välillisiä vaikutuksia esiintyy, on katsottu pieneksi. Todennäköisyys, että välilliset vaikutukset ovat merkittäviä, on katsottu hyvin pieneksi.

Ympäristöministeriö katsoo edellä mainittuun viitaten olevan ilmeistä, että yhden luontotyyppilaikun tilan huonontuminen tai tuhoutuminen Hanhikiven niemessä vähentää paikallisesti luontotyyppiä, mutta sen vaikutus luontotyyppin yleiseen esiintymiseen rannikolla tai viereisellä Natura-alueella ei ole merkittävä. Kaavasta ei aiheudu valituksessa esitetyllä tavalla Natura-alueelle myöskään välillisiä merkittäviä heikentäviä vaikutuksia eikä kaavan hyväksymiselle ole ollut näin ollen luonnonsuojelulaista johtuvaa estettä.

Kaava-alueen muut luonnonarvot

Valituksessa on katsottu, ettei kaavassa huomioida Hanhikiven alueen merkittävyyttä maankohoamisrannikon sukkessiometsäsarjojen suojelualueena. Alueen muuttuminen teollisuusalueeksi pirstoisi aluekokonaisuuden luonto- ja virkistysarvoineen täysin. Lisäksi lauhde- ja jäähdytysvesien vaikutukset olisivat negatiivisia kaloille. Kaavassa ei huomioida direktiivilajien ja -luontotyyppien merkitystä ja kaava on ristiriidassa linnustollisten arvojen kanssa. Ydinvoimalan sijoittamista valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle on valituksessa katsottu olevan alueidenkäyttötavoitteiden vastaista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 § 2 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on muun muassa varmistettava, että luonnonperinnön arvot säilyvät. Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojeluun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt. Maankohoamisrannikon luontoarvoja koskevan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan mukaan rakentamisen sijoittelussa on turvatta maankohoamisrannikolla ominaisten luonnon kehityskulkujen alueellinen edustavuus.

Ympäristöministeriö toteaa, että kaavaratkaisun keskeisenä lähtöaineistona on YVA-menetyksen yhteydessä laadittu luontoselvitys (Ydinvoimalaitoksen YVA, Luontoselvitys ja -vaikutusten arviointi, Pyhäjoki, Pöyry Environment Oy 2008). Kaavaan liittyy myös Pyhäjoen Hanhikiven ydinvoimalaitoshanketta koskeva Natura-arviointi (30.9.2009) sekä erillisselvitykset Primäärisukcessiometsät Pohjois-Pohjanmaalla (Pöyry Environment Oy 2009) ja Hanhikiven alueen merkitys primäärisukcessiometsien alueena (Pöyry Environment Oy 2009).

Hanhikivenniemen alueella esiintyviä *uhanalaisten kasvilajien ja lintudirektiivin* liitteen I mukaisten lajien osalta ympäristöministeriö toteaa, että ne on otettu huomioon merkitsemällä osoittamalla kaavassa rakentamisalueet luontoarvokohteiden ulkopuolella, osoittamalla kaavaan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita, luo-alueita sekä rajoittamalla voimalaitosalueen ympäristöhäiriöitä suunnittelumääräyksellä. Luo-alueen suunnittelumääräyksen mukaan alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja. Myös pääsähköjohdon yhteystarve -merkintään liittyy suunnittelumääräys, jossa edellytetään toteuttamaan johto niin, ettei siitä aiheudu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen linnustolle. Samalla määräys turvaa myös muun kuin Natura-alueen linnuston elinympäristöä. Maakuntakaavan kaavaselostuksessa on tuotu esiin, että kaavahankkeella on paikallisia ja osin seudullisia vaikutuksia Hanhikiven alueen virkistyskäyttöön ja läheisen merialueen kalatalouteen. Lisäksi ydinvoimamaakuntakaavan alueella on luonnon monikäyttöalue -merkinnällä osoitettu Pyhäjoen merenrannikon luonnonsuojelualueiden ja muiden arvokkaiden luontokohteiden kokonaisuus. Merkintää koskevan suunnittelumääräyksen mukaan alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen.

Hanhikiven alue sisältyy luonnon ja maiseman kannalta valtakunnallisesti *arvokkaiden kallioalueiden* luetteloon. Kaavaselostuksessa on todettu, että Hanhikiven alueen valtakunnallisesti arvokas maisemakallioalue ei ole ydinvoimakaaavassa osoitettu maisemakallioalueen merkinnällä, koska suunnitellut ydinvoimalan rakenteet sijoittuvat kallioalueen keskeisille osille, jolloin merkinnän perusteena olevat luonto- ja maisema-arvot suurelta osin häviävät. Kallioalueesta suositellaan tehtäväksi ennen rakentamista kartoitus, jonka perusteella on pyrittävä jättämään mahdollisimman edustavia osia kalliosta näkyville. Toinen suunnittelualueella oleva valtakunnallisesti merkittävä kallioalue Halkokari jää voimalaitosalueen ulkopuolelle ja se on osoitettu kaavassa maisemakallioalueena, samoin kuin pääsähköjohdon yhteystarve-merkinnän alueella oleva Kettukaaran-Mörönkallion alue.

Lauhdevesien leviämistä Perämeren rannikkovesiin on ympäristövaikutusten arviointiprosessissa selvitetty. Myös lämpenemisen seurausvaikutuksia luonnolle ja kalataloudelle on arvioitu ja selvitysten perusteella muutokset rajoittuvat suppealle alueelle, eikä niiden ole katsottu olevan esteenä kaavan hyväksymiselle.

Hanhikiven alue on selvityksissä arvioitu laajuudeltaan ja yhtenäisyydeltään edustavaksi *primäärisuknessiometsien* alueeksi. Hanhikiven alueesta noin 200 ha eli 5 % maakunnan 4000 hehtaariksi arvioidusta primäärisuknessiometsien pinta-alasta on esitetty kaavassa rakentamisalueeksi. Pohjois-Pohjanmaan liitto on valituksen johdosta antamassaan vastineessa todennut, että todellinen merkitys on tätäkin pienempi, koska huomattava osa varausalueesta on metsänuudistusalaa eikä rakentamistoimet muuta koko aluetta, jolla rakentaminen on mahdollista. Liitto on katsonut primäärisuknessiometsien yleisen suojeluasteen olevan maakunnassa hyvä, sillä 1100 ha eli yli neljännes suknessiometsistä sisältyy maakunnan Natura-alueisiin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa luonnonsuojelualueiksi varattuihin alueisiin.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa eri alueidenkäyttötavoitteet joudutaan yhteen sovittamaan ja priorisoimaan suhteessa kaavan tavoitteisiin. Valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin kuuluu myös energiahuollon valtakunnallisten tarpeiden turvaaminen. Ympäristöministeriö katsoo, että valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite maankohoamisrannikon luontoarvojen osalta kohdistuu nimenomaan alueelliseen edustavuuteen. Alueellisen edustavuuden toteutumista tarkasteltaessa on otettava huomioon, ettei primäärisuknessiometsän esiintyminen alueellisessa tarkastelussa rajoitu vain Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava-alueelle. Kun otetaan huomioon mitä edellä on todettu Pohjois-Pohjanmaalla suojellun primäärisuknessiometsän määrästä ja sen suhteesta nyt kaavassa esitettyyn rakentamisalueiden suhteellisen pieneen määrään Hanhikiven alueella, ei ydinvoimalaa varten kaavassa esitetyt varaukset vaarana kyseisen luontotyypin esiintymistä maakunnassa. Näin ollen kaava ei ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen valituksessa esitetyllä perusteella. Luonnonvaroja, kulttuuri- ja luonnonperinnön vaalimista, sekä virkistyskäyttöä koskevien tavoitteiden osalta ympäristöministeriö viittaa edellä selostettuihin kaavamerkintöihin ja -määräyksiin, ja toteaa, että ydinvoimalaitoksen sijoittaminen ei voi tapahtua muuttamatta ympäristöä. Maakuntakaavassa ei kuitenkaan ole ratkaistu rakentamisen määrää, eikä laitostoimintojen yksityiskohtaista sijoittumista, vaan se tapahtuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jossa kielteisiä vaikutuksia ympäristölle voidaan lieventää. Maakuntakaavan toteuttamisesta aiheutuvat, esimerkiksi valtakunnallisesti arvokkaaseen kallioalueeseen kohdistuvat, luonto- ja maisema-arvojen menetykset ei kaavan tarkoitus ja ydinvoimalan aluevarauksen laajuus huomioon ottaen ole sellaiset että kaavaratkaisu olisi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tai maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä säädettyjen luonnonarvojen vaalimista koskevien maakuntakaavan sisältövaatimusten vastainen valituksessa esitetyllä perusteella.

Ydinvoimalaitoksen välttämättömyys ja sijoituspaikka

Valituksessa on kyseenalaistettu ydinvoimalaitoksen välttämättömyys ja katsottu, että ydinvoimalaitos tulisi sijoittaa Hanhikiven asemesta sellaiseen paikkaan, joka paremmin täyttää muun ohella valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Ympäristöministeriö toteaa, että ympäristöministeriön toimivaltaan ei kuulu maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten tarkoituksenmukaisuuden tutkiminen, vaan maakuntakaavan vahvistamisen yhteydessä tutkitaan ainoastaan tehdyn ratkaisun lainmukaisuus. Maakuntakaavan hyväksymisellä tai ympäristöministeriön maakuntakaavaa koskevalla vahvistamispäätöksellä ei sellaisenaan ratkaista sitä, että alueelle sijoittuisi ydinvoimalaitos. Toimivalta ydinvoimalaitoksen rakentamisesta ja sijoittamisesta päättämiseen kuuluu valtioneuvostolle. Sillä seikalla, että jotakin muuta paikkaa ydinvoimalan sijoittamiseen voidaan pitää tarkoituksenmukaisempana, ei ole merkitystä maakuntakaavan lainmukaisuutta arvioitaessa.

Voimassa olevan maakuntakaavan vastaisuus

Valituksessa on katsottu, että Hanhikiven alueella korostuvat luonto- ja kulttuuriarvot sekä virkistyskäytön kehittäminen. Ydinvoimamaakuntakaavan valmistelu on ollut voimassa olevan maakuntakaavan suunnittelumääräysten vastaista.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavan laatimista ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavaa muutettaessa kaavan laadintaa eivät ohjaa aiemman kaavan suunnittelumääräykset, vaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisuuteen liittyviä valitusperusteita on erikseen käsitelty edellä olevissa kohdissa.

Oikaisuvaatimuksen käsittely

Valituksessa on katsottu, että Pohjois-Pohjanmaan liitto ei ole kuntalain 89 §:n mukaisesti käsitellyt yhdistyksen ydinvoimamaakuntakaavaehdotusta koskevasta maakuntahallituksen päätöksestä tekemää oikaisuvaatimusta viipymättä.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavaan liittyvästä muutoksenhausta on säännökset maankäyttö- ja rakennuslain 188 §:ssä. Maakuntakaavan hyväksymisestä päättää maakuntavaltuusto ja valtuustoon päätöksestä on muutoksenhakuoikeus ympäristöministeriöön. Kuntalain oikaisuvaatimusmenettelyä ei sovelleta maakuntakaavapäätöstä koskevasa muutoksenhakuprosessissa.

Fennovoiman maanomistukseen liittyvät seikat

Valituksessa on katsottu, ettei Fennovoimalla ole rakentamisluvan mukaista hallintaa tarvitsemistaan maa-alueista.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytönsuunnitelma, jolla ei ole ratkaistu maanomistukseen liittyviä asioita. Ydinvoimalahankkeen liittyvien prosessien kannalta maa-alueiden omistusta edellytetään vasta ydinenergialain mukaisessa rakentamislupavaiheessa.

Vaatus ettei kaavaa määrätä tulemaan voimaan

Valituksessa on vaadittu, ettei ympäristöministeriö määrää kaavaa tulemaan voimaan ennen kuin kaikki valitukset on tutkittu ja että nyt jo hyväksyttäväksi valmisteltavia osayleiskaavoja ja asemakaavoja ei voida hyväksyä ennen maakuntakaavan lainvoimaisuutta.

Ympäristöministeriö toteaa, että ympäristöministeriöllä on maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella toimivalta määrätä maakuntakaava tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakunnan liiton kaavan hyväksymistä koskeva päätöksen voimaan tulo ennen kuin se on saanut lainvoiman edellyttää ympäristöministeriön määräystä.

2) Kaksi yhdistystä yhdessä

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Esteellisyys

Valituksessa on katsottu, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä kun maakuntavaltuuston jäsenenä kaavaratkaisusta päättämiseen on osallistunut SOK:n ja Valion edustajiston jäseniä. Valituksen mukaan päätöksestä on odotettavissa erityistä hyötyä Fennovoimalla, jonka osakkaana on Voimaosakeyhtiö SF, jonka osakkaana puolestaan ovat muun muassa SOK ja Valio.

Kunnallisen luottamushenkilön ja kunnan palveluksessa olevan henkilön esteellisyydestä säädetään sekä kuntalain (365/1995) 52 §:ssä että hallintolain (434/2003) 28 §:ssä. Valtuutettu on kuntalain 52 §:n 1 momentin mukaan valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään. Kuntalain 86 §:n mukaan kuntayhtymästä on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnasta säädetään. Hallintolain 28 §:n mukaan valtuutettu on esteellinen, jos hän tai hänen läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle on asian ratkaisusta odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.

Ympäristöministeriö toteaa, että valituksessa mainitut kaksi yhtiötä Valio ja SOK ovat osa 64 yhtiön osakasjoukkoa, jotka yhdessä omistavat Voimaosakeyhtiö SF:n, joka on Fennovoima Oy:n osakas 66 % osuudella. Valituksessa mainittujen kahdeksan maakuntavaltuuston jäsentä ovat olleet kaavasta päätettäessä jäsenenä Osuuskauppa Arinan edustajistossa tai hallintoneuvostossa tai Valion hallintoneuvostossa tai sen osaomistajan Pohjolan maidon hallituksessa. Ympäristöministeriö katsoo, että edellä mainittu hallintolain 28 §:n tarkoittama toimielinedustukseen perustuva jääviys edellyttää, että monijäsenisen toimielimen jäsenenä henkilölle tai hänen läheiselleen olisi odotettavissa maakuntakaavaratkaisusta erityistä hyötyä tai vahinkoa. Kun otetaan huomioon, että Osuuskauppa Arinan ja Valion omistussuhteet Fennovoimaan eivät ole välittömät vaan muodostuvat usean eri yhtiön kautta siten ettei määräävää asemaa Fennovoimaan synny, ei Osuuskauppa Arinan ja Valion edustajistolla ja hallintoneuvoston jäsenenä ole myöskään vastuunalaista asemaa yhtiössä suhteessa maakuntakaavalla ratkaistavaan Fennovoiman hankkeeseen. Näin ollen maakuntakaavaratkaisusta ei ole ollut valituksessa mainituille henkilöille odotettavissa sellaista erityistä hyötyä, joka välittömyytensä ja konkreettisuutensa puolesta voitaisiin katsoa olleen esteenä osallistua maakuntavaltuuston päätöksentekoon.

Maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsät

Valituksessa on katsottu, että kaavassa on ohitettu maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsä -luontotyyppin suojelutarve ja kaava ei siten täytä laissa asetettuja kaavan sisältövaatimuksia. Valituksessa on katsottu, että jos kaavan laatija ei olisi pitäytynyt hankkeesta vastaavan painotuksissa selvityksissä, olisi selvinnyt, ettei Hanhikiven alueelle ole korvaavaa kohdetta löydettävissä ja että kaavoittaja on kiertänyt vastuun maankohoamisrannikon erityispiirteiden säilyttämisestä.

Ympäristöministeriö viittaa edellä valituksessa 1 kohdassa Kaava-alueen muut luontoarvot maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsästä lausumaansa. Ympäristöministeriö toteaa lisäksi, että kaavan lainmukaisuuden arvioinnin kannalta ei ole merkitystä sillä, että jokin toinen tapa selvittää hankkeen vaikutuksia olisi ollut tarkoituksenmukaisempi. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tuotetun selvitysaineiston hyödyntäminen kaavan lähtöaineistona ei ole ollut estettä. Koska ydinvoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiin ei sisällynyt selvitystä Hanhikiven primäärisuknessiometsien suhteellisesta merkityksestä koko alueella, se laadittiin maakuntakaavan laatimisen yhteydessä. Ympäristöministeriö toteaa, ettei selvitysaineiston perusteella tehtyjen kaavaratkaisujen lainmukaisuuteen vaikuta se missä vaiheessa prosessia selvitysaineisto on syntynyt. YVA-menettelyn yhteydessä syntyneitä selvitysaineistoa on ollut mahdollista täydentää kaavaa laadittaessa.

Vaikutukset linnustoon ja muihin luontoarvoihin

Valituksessa on katsottu, että kaava on puutteellinen linnustoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin osalta, koska muun muassa yömuuttoa ei tutkittu, törmäysarviota voimajohtoihin ei ole tehty eikä muuttovirta-aineistoa ole käsitelty ollenkaan törmäysarvioiden laskeamisessa. Lisäksi Natura-keskeistä tarkastelua on valituksessa pidetty epämielikkäänä, koska Hanhikiven alueen tärkein lintujen muuttovähdys- ja sulkimiskeskus sijaitsee Takarannalla, Natura-alueen ulkopuolella. Kaava tulisi jättää linnustolle vahingollisena vahvistamatta. Lisäksi valituksessa on katsottu kaavan heikentävän luonnonarvojen merkittävästi ja myös Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvien alueiden luontoarvoja.

Ympäristöministeriö viittaa valituksessa 1 kohdissa Natura-alueen luontoarvot ja primäärisuknessiovaiheiden metsät sekä Kaava-alueen muut luontoarvot kaavan sisältövaatimusten täyttymisestä lausumaansa. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 § 2 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa luonnonarvojen vaalimiseen. Maakuntakaavassa pääsähkijöhdön yhteystarve -merkintään liittyy suunnittelumääräys, jossa edellytetään toteuttamaan johto niin, ettei siitä aiheudu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen linnustolle.

Ympäristöministeriö toteaa, että alueen linnustoa on käsitelty yksityiskohtaisesti muutto- ja pesimälinnustonselvityksessä. Hankkeen suhdetta Natura-alueen linnustoon on käsitelty Natura-arvioinnissa, jossa on käsitelty seikkaperäisesti myös törmäysriskiä. Törmäysriskin on todettu vaihtelevan lajeittain. Käyttäytymisensä ja kokonsa puolesta törmäysriskilajeiksi on esitetty kurki, joutsen, kanalinnut ja osittain todennäköisesti myös sorsalinnut. Natura-alueen läheisyydessä voimajohtotörmäysriski on aineiston perusteella katsottu olevan niin pieni, että se ei vaikuta lajien suotuisaan suojelutasoon Natura-alueella. Takarannan/Takalahden alueen linnustomerkitys on huomioitu tehdyissä selvityksissä ja tuotu esiin kaavaselostuksessa. Maakuntakaavassa alue on soitetu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi (luo).

Ympäristöministeriö toteaa, että Pohjois-Pohjaan ympäristökeskus on Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa katsonut Natura-arvioinnin johtopäätöksen, jonka mukaan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia ei Natura-alueen luontotyyppeihin ja lajeihin aiheudu, olevan oikeansuuntainen. Ympäristöministeriö toteaa, että kaavan selvitysten riittävyttä ja linnustovaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon, että maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Kaavassa esitetyn hankkeen toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaista suunnittelua. Kaavassa ei ole ratkaistu törmäysriskin aiheuttavaa voimajohtojen yksityiskohtaista sijaintia, vaan esitetty kehittämisperiaatemerkinällä voimajohtoyhteyden sijoittamistarve, jonka toteuttaminen ja sijoittuminen tulevat ratkaistavaksi sähkömarkkinalain mukaisessa menettelyssä. Näin ollen kaava ei ole lainvastainen sillä perusteella, että linnustoon kohdistuvissa selvityksissä olisi joku muu tarkastelutapa ollut tarkoituksenmukaisempi tai että jotakin vaikutusta ei ole yksityiskohtaisemmin selvitetty. Kun lisäksi otetaan huomioon, edellä Natura-arvioinnista todettu kaavan luonnonarvojen huomioon ottamista koskevat kaavamerkinnot määräyksineen sekä ympäristökeskuksen lausunnossa todettu, ei kaavan voida katsoa olevan maankäyttö- ja rakennuslain luontoarvojen vaalimista koskevan 28 §:n vastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Ydinturvallisuus ja selvitysten riittävyys

Valituksessa on katsottu, että kaavassa olisi pitänyt selvittää vakavan ydinvoimalaonnettomuuden seuraukset. Merenpinnannousua ja sääolojen merkitystä hankkeelle ei ole arvioitu. Hanhikivenniemi ei ole turvallinen paikka ydinjätteen loppusijoitukseen johtuen sääoloista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Ydinenergialain 6 §:n mukaan ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota muun muassa ihmisten terveydelle aiheutuvien riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Muun ohella suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavat laitokset on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 § 1 momentin mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-alueita suunniteltaessa tai rakennettaessa.

Kaavassa ydinvoimalaitosta varten osoitetun energiahuollon alueen EN-yv ympärille on osoitettu noin 5 kilometrin etäisyydelle ydinvoimalaitoksesta sijoittuvan suojavyöhykkeen sv-yv likimääräinen raja. Suojavyöhykettä koskevien yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavien määräysten mukaan suojavyöhykkeeseen on sisällytettävä kokonaisuudessaan noin 5 kilometrin etäisyydelle ydinvoimalaitoksesta ulottuvat taajamat tai muut tiheän asutuksen alueet. Suojavyöhykkeeseen kuuluvalla alueella ei saa suunnitella sijoitettavaksi uutta tiheää asutusta, sairaaloita tai laitoksia, joissa käy tai oleskelee huomattavia ihmismääriä tai sellaisia merkittäviä tuotannollisia toimintoja, joihin ydinvoimalaitoksen onnet-

tomuus voisi vaikuttaa. Loma-asutuksen tai vapaa-ajan toiminnan sijoittamista suunniteltaessa alueelle tulee varmistua, etteivät edellytykset asianmukaiselle pelastustoiminnalle vaarannu. Alueen suunnittelussa tulee Säteilyturvakeskukselle ja pelastusviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Ympäristöministeriö toteaa, että ydinturvallisuuden muun muassa poikkeus- ja onnettomuustilanteisiin liittyviä kysymyksiä on selvitetty hankkeen YVA-selostuksessa ja täydennetty ydinenergialain mukaisen periaatepäätöshakemuksen selvityksissä, jotka ovat maakuntakaavan tausta-aineistoa. Kaavaselostuksessa vakavan onnettomuuden mahdollisuudesta on todettu, että vaikutusalue on kansainvälistä tasoa. Säteilyturvakeskus on arvioinut ydinenergialain mukaisessa alustavassa turvallisuusarviossaan laitospaikan soveltuvuutta tarkoitukseensa sekä turva- ja valmiusjärjestelyjen toteuttamisedellytyksiä. Säteilyturvakeskuksen arvion mukaan YVL-ohjeen 1.10 mukaiset sijoituspaikkaa koskevat vaatimukset toteutuvat suojavyöhykkeellä ja varautumisalueella, kun Parhalahden taajama on sisällytetty suojavyöhykkeeseen ja alueella varmistetaan tehokas väestön varoittaminen ja suojelutoimien toteutus mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Sään ääriolojen vaikutusta ydinturvallisuuteen on arvioitu Ilmatieteen laitoksen tietoihin perustuen Säteilyturvakeskuksen alustavassa turvallisuusarviossa. Säteilyturvakeskuksen käsityksen mukaan sijaintipaikan olosuhteissa ei ole sellaisia piirteitä, jotka olisivat esteenä uuden ydinvoimalaitoksen rakentamiselle turvallisuusvaatimusten mukaisesti tai turva- ja valmiusjärjestelyjen toteuttamiselle. Ympäristöministeriö katsoo, että kaava perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämällä tavalla riittäviin selvityksiin kun otetaan huomioon kaavan yleispiirteisyys sekä se, että kaavan toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaavassa ole käsitelty ydinjätteen loppusijoitukseen liittyviä kysymyksiä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tai maankäyttö- ja rakennuslaki eivät myöskään edellytä, että ydinvoimalan alueidenkäytöllisiä edellytyksiä ratkaistaessa tulisi tutkia myös ydinjätteen loppusijoitusta. Ympäristöministeriö toteaa, että korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoitukseen liittyvät kysymykset tulevat ratkaistavaksi ydinenergialain mukaisesti hankkeen jatkosuunnittelun yhteydessä. Kun otetaan huomioon kaavan tarkoitus, ydinvoimalaitosta koskeva suojavyöhyke ja sitä koskevat määräykset sekä asiassa saatu ydinturvallisuudesta huolehtivan viranomaisen lausunnot, ympäristöministeriö katsoo, että kaavassa on otettu huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n edellyttämällä tavalla.

Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma

Valituksessa on katsottu, etteivät maakuntasuunnitelma ja -ohjelma tue ydinvoimahanketta. Kaava on ristiriidassa suunnitellun kansainvälisen avaruusfysiikan tutkimushankkeen (Laguna-hanke) kanssa, joka on maakuntaohjelman kärkihanke. Laguna-hanke työllistämisaikutukset olisivat ydinvoimahanketta positiivisemmat.

Ympäristöministeriö viittaa valituksessa 1 Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma kohdassa lausumaansa. Ympäristöministeriö toteaa lisäksi, että maakunnan liiton toimivaltaan kuuluu harkita, minkä hankkeen edistämismahdollisuuksia kaavalla tutkitaan. Maakuntakaavan sisällön lainmukaisuuden arvioinnissa ei ole merkitystä sillä, että joku toinen hanke täyttäisi paremmin tai tarkoituksenmukaisemmin maakuntakaavalle laissa asetetut sisältövaatimukset.

Tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne

Valituksessa on katsottu, että sähkön siirron haitat käyvät sietämättömiksi, jos sekä ydinvoimalahanke että tuulivoimapuistohankkeet toteutetaan, eikä kaava edistä tarkoituksenmukaista alue- ja yhdyskuntarakennetta ja kestävä teknisen huollon järjestelyjä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavan laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja kestäviin teknisen huollon järjestelyihin.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavaselostuksessa käy ilmi Fingrid Oy:n investointistrategian mukainen varautuminen yhden suuren ydinvoimalaitoksen ja 2000 MW tuulivoimahankkeiden liittämistä kantaverkkoon. Perämerelle suunniteltujen tuulipuistojen sähkönsiirtoyhteyksiä pyritään keskittämään usean toimijan yhteisiksi. Maanahkaisen tuulipuiston YVA:ssa on selvitetty vaihtoehtoa sähköyhteyden sijoittamisesta samaan käytävään Hanhikiven ydinvoimalan siirtojohtojen kanssa. Ympäristöministeriö toteaa, ettei voimajohtojen yksityiskohtaista sijaintia ole maakuntakaavassa ratkaistu. Maakuntakaavassa on kuitenkin varauduttu sähkönsiirtoyhteyksien tarpeeseen osoittamalla sähköjohdolle yhteystarvemerkintä. Kun otetaan huomioon maakuntakaavan yleispiirteisyys ja se, että ydinvoimamaakuntakaavalla ei ole ratkaistu tuulivoimapuistojen sijoittamisen edellytyksiä sekä se, että voimajohtojen toteuttaminen edellyttää muun muassa sähkömarkkinalain mukaista menettelyä, ei kaavan voida katsoa olevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastainen valituksessa esitetyllä perusteella.

Kaavaselostukseen liittyvät valitusperusteet

Valituksessa on katsottu muun muassa, että kaavaselostuksessa linnustoa käsitellään erittäin puutteellisesti.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 29 §:n mukaisesti maakuntakaava esitetään kartalla, johon kuuluvat kaavamerkinnot ja -määräykset. Kaavaselostus liittyy maakuntakaavaan, mutta se ei ole vahvistuva kaavan osa. Näin ollen kaavaselostus ei voi myöskään olla yksistään muutoksenhaun kohteena.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa estettä, ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavan.

Maakuntakaavan voimaantulo

Yhteiskunnallisesti merkittävän hankkeen jatkosuunnittelun etenemisen kannalta ja ottaen huomioon, että valitukset on hylätty, ympäristöministeriö määrää maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jatkotoimenpiteet

Pohjois-Pohjanmaan liiton on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuuluttava maakuntakaavan voimaantulosta.

Pohjois-Pohjanmaan liiton tulee lisäksi lähettää maakuntakaava tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 4 § 3 mom., 9 §, 24 § 2 mom., 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 § 1 mom., 32 §, 31 §, 33 §, 62 §, 188 § 3 mom. ja 201 §

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 §, 10 §, 32 § 93 § ja 95 §

Hallintolaki (434/2004) 28 §

Kuntalaki (365/1995) 52 §, 86 §, 90 § ja 92 §

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 § ja 66 §

Perustuslaki (731/1999) 20 §

Ympäristöministeriön asetus (31.3.2000) maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (1142/2009) 3 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Asuntopoliittinen ministeri

Jan Vapaavuori

Ylitarkastaja

Susanna Wähä

LIITTEET Valitusosoitus
Oikaisuvaatimusohje

MAKSU JA JAKELU**Päätös, maksutta**

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Kauppurienkatu 8 A, 90100 Oulu

Päätösjäljennös saantitodistuksella, maksu 200 euroa (laskutetaan erikseen)

Yhdistykset yhdessä
Yhdistys asiakumppaneineen

Tiedoksi Sisäasiainministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetusministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristöministeriön luontoympäristöosasto

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Ympäristöministeriön päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Siltä osin, kun ympäristöministeriö on jättänyt maakuntakaavan vahvistamatta, muulla kuin maakunnan liitolla tai kunnalla ei ole oikeutta hakea muutosta (maankäyttö- ja rakennuslain 191 § 3 momentti). Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa korkeimman hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituksen tulee olla perillä virka-aikana eli viimeistään klo 16.15. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- ympäristöministeriön päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiamiehen valtakirja, mikäli valituksen on laatinut valittajan valtuuttama asiamies
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, toimittaa lähetin välityksellä tai sähköpostilla. Valituskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Muutoksenhakijalta peritään korkeimmassa hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 223 euroa (VNA 924/2008). Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Korkeimman hallinto-oikeuden

postiosoite: PL 180, 00131 Helsinki
käyntiosoite: Unioninkatu 16, 00130 Helsinki
puhelinvaihe: 010 36 40200
telekopio: 010 36 40382
sähköpostiosoite: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua ympäristöministeriöltä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava ympäristöministeriölle (6) kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite
- vaatimus maksun muuttamiseksi
- oikaisuvaatimuksen perustelut

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Ympäristöministeriö

postiosoite:	PL 35, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamon käyntiosoite:	Fabianinkatu 6 A, Helsinki
puhelinvaihe:	020 610 100
telekopio:	(09) 1603 9320
sähköpostiosoite:	kirjaamo.ym@ymparisto.fi